

LEXICON

BIJBELS GRIEKS

DEEL I

α • K

Van Johan Murre verschenen reeds eerder bij Uitgeverij Skandalon:

Basiscursus Bijbels Hebreeuws, 2 delen

Antwoordenboek Basiscursus Bijbels Hebreeuws

Basiscursus Bijbels Grieks, 2 delen

Lexicon Nieuwe Testament

Zie www.bijbelshebreuws.nl en www.bijbelsgrieks.nl.

Johan Murre was docent godsdienst en als pastoraal medewerker verbonden aan diverse PKN-gemeenten in Zeeland.

1e druk 2009 (alleen NT)

2e druk 2010 (alleen NT)

3e druk 2016 (LXX en NT)

ISBN 978-94-92183-31-6

NUR 702

Uitgeverij Skandalon

Postbus 138

5260 AC Vught

E-mail: info@skandalon.nl

www.skandalon.nl

Opmaak: Johan Murre

© 2016 Skandalon

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission in writing from the proprietor(s).

JOHAN MURRE

LEXICON

BIJBELS GRIEKS

DEEL I

Α • Κ

Alle Griekse woorden in Septuaginta en Nieuwe Testament:
betekenissen, grammaticale vormen en
de Hebreeuwse en Aramese equivalenten

—

met een alfabetische woordenlijst
Hebreeuws/Arames – Grieks

3e geheel herziene en uitgebreide druk

SKAN **D**ALON

Weest dan opgeroepen om
welwillend en toegenegen
het lezen te verrichten
en begrip te hebben
voor de plekken waar
wat de vertaling betreft
wij onmachtig blijken te zijn
tegenover sommige van de spreekwijzen,
ook al hebben wij ze met liefde bearbeid.
Immers, de dingen,
oorspronkelijk in het Hebreeuws gesproken,
hebben niet hetzelfde vermogen
wanneer ze worden overgebracht in een andere taal.
Maar zo is het niet alleen hiermee,
nee, ook bij de Wet zelf, de Profeten
en de overige van de boeken,
houdt het een niet gering verschil in met
hoe ze in het oorspronkelijk
worden uitgesproken.

Uit: Proloog van *Jezus Sirach*, vers 5-7, in de vertaling van Pieter Oussoren en Renate Dekker in *Buiten de Vesting*, Skandalon & Plantijn, 2008

INHOUD

Voorwoord door Johan Murre	I, 7
Voorwoord door Pieter Oussoren	I, 8
Een woordenboek dat goud waard is...	I, 12
Handleiding	I, 13
Lijst van afkortingen	I, 17
Literatuurlijst	I, 20
Lexicon Bijbels Grieks	I, 23
Register van teksten/tekstgedeelten met verschillen tussen LXX en MT	II, 1775
Woordenlijst Hebreeuws/Aramees - Grieks	II, 1841

*Wie een Schriftvers vertaalt zoals het er staat
is een leugenaar.*

*Wie er aan toevoegt
is een lasteraar.*

Tosefta Meglia 3,41

Voorwoord

Dit Lexicon is een voortzetting én vervanging van het *Lexicon Nieuwe Testament*. De inhoud van dit vorige werk is er wel geheel in opgenomen en drastisch uitgebreid. Het nieuwe Lexicon verklaart ook alle Griekse woorden van de zogenaamde Septuaginta: de oudste vertaling van de Tenach in het Grieks. De titel *Lexicon Nieuwe Testament* dekt dus niet meer de gehele lading. Vandaar dat het boek nu de naam *Lexicon Bijbels Grieks* heeft gekregen.

Het Lexicon is geschikt voor iedereen die zich – beroepsmatig of uit liefhebberij – wil verdiepen in de grondtalen van de Bijbel, het Hebreeuws, Aramees en het Grieks. Het bevat ruim 15.000 Griekse woorden en namen en 45.000 woorden in hun vervoegde of verbogen vorm. Bij elk woord treft men een grammaticale aanduiding aan, zoals de woordsoort en eventueel naamval, geslacht, getal, enz. Daarnaast komen de volgende gegevens erin voor:

- De algemene betekenis van elk woord in het profane Grieks.
- De Hebreeuwse en Aramese equivalenten met hun betekenissen, ook met de vermelding van de stamformaties van de werkwoorden.
- De betekenissen van de woorden in LXX en Nieuwe Testament.
- Alle voorkomende vervoegingen en verbuigingen van een woord.
- Verwijzingen en vindplaatsen in de Bijbel.
- Een alfabetische woordenlijst van Hebreeuwse en Aramese woorden met verwijzing naar hun Griekse equivalent.
- Een overzicht van ruim 3000 uitgewerkte teksten en tekstgedeelten in de LXX, die verschillen van de Masoretische tekst.
- Bij een aantal woorden een excurs met meer achtergrondinformatie.
Enz, enz...

Er is veel zorg besteed aan de vormgeving en de uitvoering. Door de lemma's te laten uitspringen en elk onderdeel van de tekst te beginnen met de vetgedrukte aanduiding **Alg**, **LXX**, **Ap** of **NT** kan men snel vinden wat men zoekt. Ook de Griekse letters die onderaan de bladzijden staan bevorderen het snel en gemakkelijk opzoeken van een lemma.

Dit werk is tot stand gekomen met medewerking van velen. Dank ben ik verschuldigd aan mijn studenten van de cursussen Bijbels Grieks en Hebreeuws. Vaak hebben ze mij gewezen op taal- en andere fouten. Het Lexicon heeft in deze kringen in haar nog niet uitgegeven vorm haar waarde alle vele malen bewezen. Mijn bijzondere dank gaat uit naar de diverse meelezers en correctoren, zoals (in alfabetische volgorde) Jan Finnema, Wybrand Ganzevoort, Bram Laport en Harry Pals. Zij lazen de gehele tekst of delen ervan grondig door en voorzagen het van hun deskundige commentaren, waardevolle adviezen en opmerkingen. Ook gaat mijn dank uit naar allen die mij schriftelijk, per e-mail of telefoon opmerkzaam maakten op diverse dingen. Ik noem Rien Deurwaarder, Annemiek Zondervan, Jan Sonneveld en daarnaast nog vele anderen. Pieter Oussoren en Theo van Willigenburg waren zo vriendelijk een bijdrage te leveren over de Septuaginta, en natuurlijk moet ik ook noemen Albert Ronhaar en Jan en Marieke de Vlieger, voor hun deskundige begeleiding. Veel heb ik ook te danken aan de medewerkers van de Thuiszorgorganisatie Zorgstroom en niet te vergeten mijn lieve vrouw en mantelzorger Sari. Zij allen hebben ervoor gezorgd dat ik elke dag in staat was om te werken aan dit Lexicon, zij hebben mij steeds gestimuleerd om verder te gaan. Zij waren mij tot grote steun, vooral in de voor mij zware laatste periode. Maar boven alles ben ik dankbaar aan de LEVENDE, die mij de wijsheid en kracht gaf om het werk te kunnen voltooien.

Een uitgebreid woordenboek dus. Een boek met Bijbelse woorden. Maar losse woorden in een (Bijbels) woordenboek hebben strikt genomen geen enkele betekenis. Een woord krijgt pas betekenis in de zin of nog beter: de zinnen, waarvan het deel uitmaakt. De context verleent aan het woord zijn diepte, kleur en gelaagdheid. Toch zijn het dan nog 'alleen maar' woorden. Woorden moeten niet alleen *gelezen* worden. Zij moeten ook worden *gehoord*, en *geproefd*, zoals Johannes de woorden van God op moest eten (Op 10:9,10). Ze moeten deel worden van je gehele wezen.

Toen Israël bij de Sinäi de Tien Woorden ontving, *hoorden* zij slechts een stem, een stem die Woorden sprak, de Tien Woorden. Maar alleen *horen* is niet voldoende. De Woorden moeten ook door de hoorders worden *gedaan*: 'Horen zul je, Israël, en waakzaam zijn om te *doen*...' (Dt 6:3). *Horen naar* de Stem, die sprak op de Sinäi, *ge-hoor-zamen* aan of het *doen* van de Woorden dát is de kern van de Torah (Ex 20:19). Dan worden deze Woorden pas Woorden van God. *De roep ervan wordt alleen gehoord als degene die hoort de geur, de kleur en de smaak van de woorden inhaleert en leven, liefde en vrijheid uitademt (...). Het woord krijgt alleen gestalte wanneer het in praktijk wordt gebracht; het bestaat alleen in deze wereld wanneer het door een mens die met beide benen op de grond staat wordt geleefd.* (Peter Rollins, *de orthodoxe ketter*, Skandalon, 2016). Ik hoop dat dit Lexicon daar een klein steentje aan bij zal dragen.

Johan Murre, Middelburg, juni 2016

Voorwoord door Pieter Oussoren

1) De winst van concordant Bijbelvertalen

Er is een aantal ‘Amsterdamse’ vertalingen van het Eerste Testament, vertalingen waarin woord- en woordstamconcordanties een grote rol spelen, en hun aantal groeit nog steeds. Zij maken in Nederlandse tekst zichtbaar en hoorbaar wat voor Hebreeuws geofende ogen en oren altijd al te zien en te horen was: dat voor de schrijvers van de Hebreeuwse Bijbel woord(stam) herhalingen geen niet te vermijden nood zijn (b.v. door gebrek aan woorden) maar een met vreugde beoefende deugd: het is goed, schoon en de waarheid dienend wanneer een woord van gewicht in zinrijke aantallen voorkomt in een kleiner of groter tekstverband.

Wanneer in Jona 1 elfmaal de zee (*yam*) het land en de mens bedreigt, roept dat de vraag op wanneer de twaalfde keer zal komen. Die kómt, in Jona 2,4. Natuurlijk is het niet ‘fout’ om in 1,12 te vertalen ‘zet mij overboord’, maar Amsterdams vertalen betekent dat daar komt ‘smijt mij in de zee’ o.i.d.; als je twaalf keer zee hebt moet ook twaalf keer zee klinken.

Zesmaal vormen van de stam *ra'a* (zien, uitzien, voorzien) plus éénmaal de stam *jara* (ontzag hebben) in Genesis 22 betekent voor Amsterdammers dat er zevenmaal iets met *zien* of *ontzag* moet klinken, en dat de vertaling van vijf keer *hiné* (ziehier, ziedaar, hier, daar) geen valse concordantie mag veroorzaken.

Een Amsterdams-Nederlandse Tenachvertaling maakt geleerde kennis van de Hebreeuwse Bijbel voor iedere Nederlander toegankelijk.

2) Nog een wereld te winnen

‘Amsterdamse’ vertalingen van geheel of delen van het Griekse Nieuwe Testament zijn er veel minder dan van Tenach. Liefhebbers van de Hebreeuwse Bijbel missen in het N.T. het Hebreeuws... Toch kunnen zij, getraind als zij zijn in het zien en horen van concordanties, ook bij en door de vertaling van het Nieuwe Testament winst behalen.

In Matteüs 8 en 9 komt twintig keer de Griekse stam *id* voor (zien, weten) en één keer dezelfde stam in het woordje *idios* (*eigen*, als het in Matteüs 9, 1 over de eigen stad van Jezus gaat). Opzet of toeval, deze eenentwintig keer *id*? in elk geval iets om in beeld te houden.

In Matteüs 7, 1-2 gaat het vijf keer over oordeel, oordelen en geoordeeld worden, - allemaal de stam *krin*. Diezelfde stam komen we in Matteüs 7,5 tegen in het beruchte woord *hypokrites* en heeft mij gebracht tot de vertaling ‘oordeeloompje’ of ‘ondermaatse oordeelaar’, om te beginnen lichtvoetiger dan *hypocriet* of *huichelaar*, maar bovendien niet oordelend over het *innerlijk* van de opponent maar over zijn *uitspraken*. Als al dit oordelen en niet oordelen zich aandient gaat het in Matteüs 6,28 over de leliën op het veld, die in het Grieks *krinai* heten. Zeven maal die stam *krin*, toeval?

In de hoofdstukken Mt 22 t/m 25 komen we de stam *krin* 24x tegen, want daar is *apokrinomai* belangrijk, meestal vertaald als *antwoorden* maar daar misschien beter te vertalen met ‘zijn oordeel geven’.

Het laatste woord is nog lang niet gezegd over concordant vertalen van het Nieuwe Testament.

3) De Bijbel van Alexandrië

Het Bijbelse Grieks van het Nieuwe Testament is niet het kreupele taaltje van Galilese vissers en een voormalige Farizeeër die Aramees spraken maar ter wille van de goede zaak Grieks probeerden te schrijven. Het Grieks van het N.T. is niet uniek en staat niet op zichzelf. Het komt in zekere zin wel uit de hemel maar het is niet uit de lucht komen vallen. Het is een variant van het Grieks die ten tijde van Jezus al honderden jaren oud was en is ontwikkeld binnen de Griekstalige joodse gemeenschappen van Klein-Azië, Syrië, Galilea (!) en Egypte. In het Egyptische Alexandrië is het tot vertaling(en) van Mozes, Profeten en (vele) Geschriften gekomen, méér geschriften dan we nú als 'Bijbel' erkennen, - uit het Hebreeuws en (voor een deel Aramees). Het Bijbelse Grieks 'hebraïseert', bewust en onbewust, alleen niet zo consequent als 'Amsterdammers' het gedaan zouden hebben.

Ton Veerkamp (*Deze wereld anders*, Vught 2014) op de bladzijden 280 en 281 van zijn boek:

'de vertaling van de Tora in Alexandrië in het midden van de derde eeuw v. Chr. ging niet uit van de staat, maar van de Judese minderheid zelf. Volgens een legende die rond 150 is opgetekend door de Judees-Alexandrijnse filosoof Aristoboulos, zou de bibliothecaris van koning Ptolemaios Philadelphos (283-246) de vertaling van de Judese wetboeken hebben verordend om de collectie compleet te krijgen. Daarop zou de hogepriester van Jeruzalem, Elazar, zes mannen van iedere stam van Israël hebben aangewezen (dus in totaal 72 vertalers) om naar Egypte te gaan en de Tora te vertalen. Dat was geen teamwerk, maar ieder moest voor zich vertalen, met 72 identieke vertalingen als verbluffende resultaat. Josephus vertelt hetzelfde iets realistischer: de 72 mannen werkten gezamenlijk en kregen de vertalingen in 72 dagen af (OGJ XII, 85-118). Beide versies van de legende dienen de autoriteit van de vertaling te schragen; blijkbaar wees Jeruzalem een vertaling af. Met haar 'geautoriseerde' vertaling had de Judese gemeenschap in Alexandrië een eigen competentie en een zeker gezag inzake de uitleg van de Tora verworven; vandaar die scepsis. Alexandrië had zich inderdaad van Jeruzalem geëmancipeerd, zij het zonder de banden te verbreken. Voor de Joden in hellenistische steden was Alexandrië een tweede centrum geworden. (...)

De Septuaginta is een transculturele prestatie van het hoogste niveau, waarschijnlijk de eerste in haar soort in de geschiedenis van de mensheid.'

Het Bijbelse Grieks van de Septuaginta is een authentiek Joods product, zo Joods als Jezus en zijn leerlingen. Voor hen lag 'de taal van het evangelie' al klaar; misschien lazen en spraken ze die zelf ook wel; er waren in Galilea ook Griekstalige (Joodse) gemeenschappen en synagogen. De 'Hellenen' in Johannes 12,20-21 die zich bij Filippus (ook een Helleen?) melden om Jezus te mogen zien worden verstaan als Griekssprekende Joden. Heeft Jezus zijn antwoord aan hen, al dan niet via Andreas en Filippus, ook in het Grieks geformuleerd, in de taal van de Septuaginta? Waarom zou hij niet?

4) De Bijbel van Jezus

In de tijd van Jezus waren er nog geen 'Bijbels' in de vorm van boeken van 1700 of meer bladzijden. Een boek als de Bijbel was een verzameling perkamenten boekrollen, ook de Griekse Bijbel. Misschien werden Hebreeuwse en Griekse rollen wel door elkaar gebruikt.

Maar zelfs als de ogen van Jezus niets anders dan Hebreeuwse letters hebben gezien, dan nóg heeft hij een uitgebreidere Hebreeuwse Bijbel gekend dan wij nu hebben. De ‘extra’ Bijbelboeken in de Griekse Septuaginta en de Latijnse Vulgata gaan voor een groot deel terug op Hebreeuwse of Aramese Originelen; ze zijn niet ‘bij de Bijbel verzonnen’, ze zijn in de rabbinale ‘contraformatie’ van omstreeks 100 n. Chr. wéggelaten, zoals heel het Joodse erfgoed dat de Septuaginta is door het rabbijnse jodendom verstoten is, als ‘typisch christelijk’ aan de christenen overgelaten. Vondsten in Qumran hebben laten zien dat zgn. ‘Septuagintavarianten’ t.o.v. de bekende Hebreeuwse tekst van het Eerste Testament vaak geen vertaalfouten, verbeteringen of leesfouten zijn, maar varianten uit andere (en mogelijk oudere) Hebreeuwse handschriften dan weergegeven in de Biblia Hebraica.

Meer dan de Hebreeuwse Bijbel is de Septuaginta ‘de Bijbel van Jezus’. Het is dan ook niet onzinnig dat, behalve voor het calvinistisch gereformeerde segment, de Septuaginta de oudtestamentische grondtekst is van de christenheid wereldwijd. De eerste echte Bijbel van de Kerk was van Genesis tot en met Openbaring een Griekse!

5) Een ‘Egyptische Bijbel’?

Het zou een onherstelbaar verlies zijn, ben ik van mening, als we teruggingen achter de keuze van Hieronymus omstreeks 400 n. Chr. en de Reformatie van de zestiende eeuw om het Eerste Testament vanuit het Hebreeuws te vertalen. De inzichten die de Hebreeuwse Bijbel aanreikt zijn niet ‘net zo goed’ uit de Septuaginta te halen. Wel bekruipt mij geregeld de gedachte dat daarnaast ook het Griekse Eerste Testament als Grieks-Joods Schriftwerk een eigen vertaling en exegese verdient. Zo goed als een zeer concordante vertaling van het Nieuwe Testament nieuwe inzichten meebrengt, zo zal ook een ‘Amsterdamse’ vertaling van de Septuaginta verrijkend zijn, vermoed ik. Hadden we niet allang moeten beginnen, samen met anderen of alleen, aan een Nederlandse Septuagintavertaling?

Op internet is een Engelse vertaling van *The Greek Septuagint Bible* van Sir Lancelot C.L. Brenton uit 1851 te vinden (“Including the Apocrypha”). Sinds 1986 verschijnen er delen van *La Bible d’Alexandrie*, - tekst en uitgebreid commentaar; t/m november 2014 twintig delen! Uitgever is Edition du Cerf. In Spanje is van *La Biblia griega* in vier delen deel 1 (Pentateuco) verschenen. Duitsland is in 2009 verrijkt met 1465 pagina’s *Septuginta Deutsch* (Deutsche Bibelgesellschaft Stuttgart), begeleid door twee banden met in totaal 3151 bladzijden ‘Erläuterungen und Kommentare.’

In 1998 is een prachtige herdruk verschenen van *De Psalmen*, vertaald uit de Septuagint’. De eerste druk moet van eind jaren vijftig zijn. De vertaler was de Achelse trappist pater Christoffor Wagenaar. Als we zijn vertaling nu eens beschouwen als begin en hoeksteen van een toekomstige Nederlandse Septuagintavertaling?

Wat houdt ons nog tegen? Zeker nu dit nieuwe *Lexicon Bijbels Grieks* er is: een woordenboek dat niet alleen het Nieuwe Testament bestrijkt maar ook elk woord en elke werkwoordsvorm uit de Septuaginta verklaart en vertaalt – iedereen die iets met de Egyptische Bijbel wil kan ermee uit de voeten!

Pieter Oussoren, april 2016

Waarom de Septuaginta steeds belangrijker wordt gevonden en een woordenboek op de Septuaginta dus goud waard is.

Tot aan de vondst van de Dode Zee rollen in de tweede helft van de vorige eeuw werd de Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel, de Septuaginta, beschouwd als gebrekkig en weinig betrouwbaar. Hoewel de geleerden het er over eens zijn dat de Septuaginta is vertaald tussen de derde en de eerste eeuw voor Chr. en de oudste ontdekte fragmenten van manuscripten stammen uit de tweede eeuw na Chr., werd algemeen de Masoretische versie van de Hebreeuwse Bijbel als veel betrouwbaarder geacht. Toch is deze Masoretische standaardtekst pas veel later ontstaan, namelijk tussen de zevende en tiende eeuw na Chr.

De Dode Zee rollen, gevonden bij Qumran, hebben in de loop der jaren het beeld doen kantelen. In deze rollen zijn niet alleen oude Hebreeuwse teksten teruggevonden die de Masoretische versie van de Hebreeuwse Bijbel steunen, maar ook zeer oude Hebreeuwse teksten waarop de vertaling van de Septuagint lijkt te zijn gebaseerd en die afwijken van de Masoretische tekst. De Septuaginta is dus een bron geworden om het oer-Hebreeuws van het Oude Testament te reconstrueren. Of het daarbij gaat om een meer oorspronkelijke Hebreeuwse bron of een afwijkende oude variant van de Hebreeuwse tekst doet er niet zoveel toe: het is een Hebreeuwse tekst die als zeer gezaghebbend werd beschouwd, want hij werd als basis gebruikt voor de belangrijkste Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel.

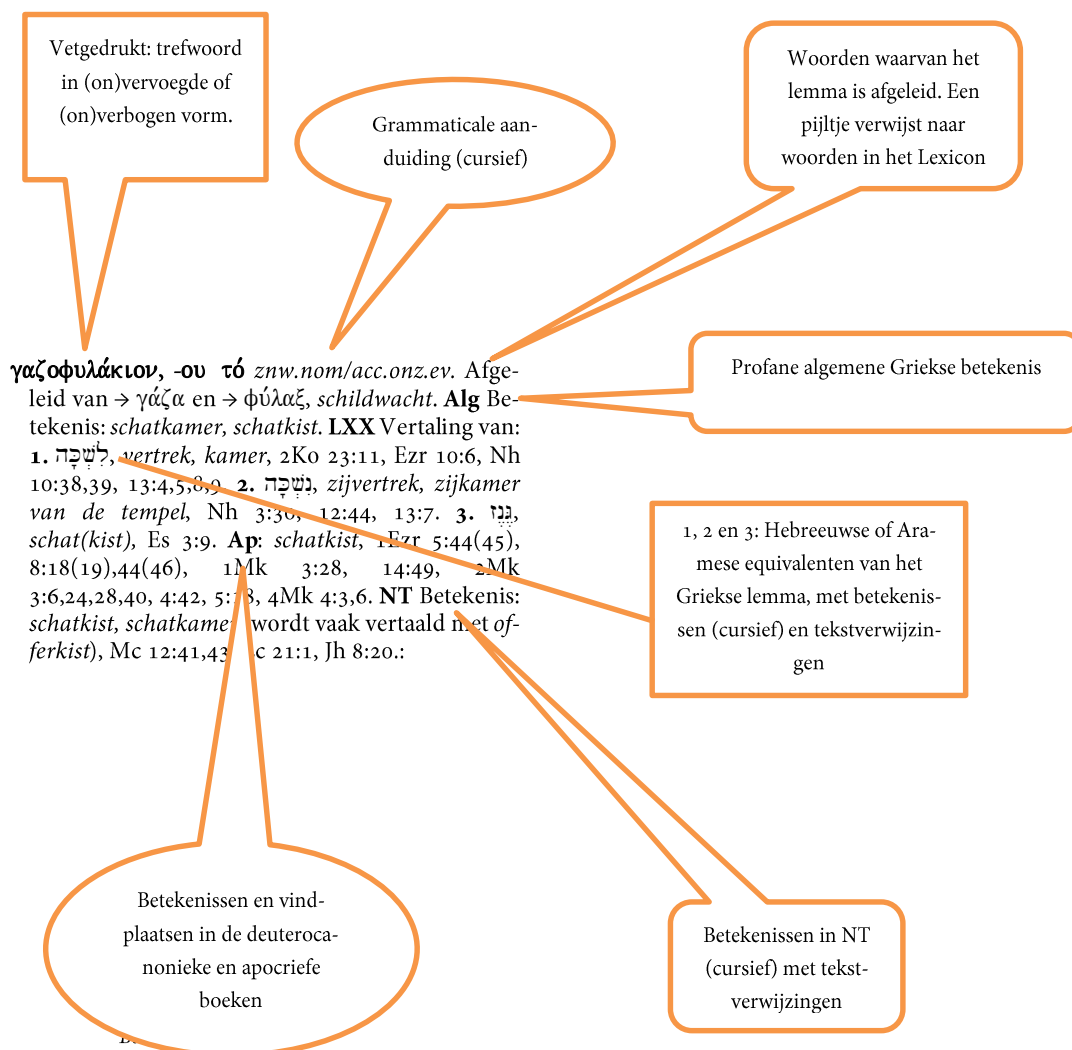
Maar misschien nog wel belangrijker is de vaststelling dat de Septuagint in het Hellenistische Jodendom (300 v Chr.- 200 n Chr.) beschouwd werd als de standaardbijbel voor de vele Joden die het oude Hebreeuws niet meer meester waren. Het is de bijbel die in het Nieuwe Testament wordt geciteerd, vooral in het Matteüsevangelie en de Hebrëënbriëf, ook al is dat citaat in het Masoretische 'Oude Testament' niet altijd te vinden, omdat in de Septuaginta meer geschriften staan dan in de Masoretische Bijbel. Bovendien zijn sommige boeken aanmerkelijk korter of anders gerangschikt (zoals Jeremia en Job) en andere juist langer (Esther, het Psalmenboek). Het is echter wel deze canon waar in het Nieuwe Testament naar verwezen wordt.

Daarom is de Septuaginta zo belangrijk voor woordstudies: door te kijken naar het Hebreeuwse origineel achter de Septuagintavertaling begrijpen we beter wat de connotaties zijn bij het nieuwtestamentische Grieks. *Nomos* (wet) is de Septuagintavertaling voor *Thora* (leer, aanwijzing). Daarom heeft *nomos* in het Nieuwe Testament vaak niet zozeer een juridische betekenis, maar heeft het eerder de connotatie van leer en onderwijs. En zo weten we dat achter het nieuwtestamentische *charis* (genade) niet het Hebreeuwse *chesed* (vriendschap) schuilgaat, want de Septuaginta vertaalt *chesed* met *eleos* (barmhartigheid).

Een Septuagintawoordenboek dat zo het Grieks koppelt aan het Hebreeuws is dus goud waard!

Theo van Willigenburg

HANDLEIDING

Nadere toelichting:

- **Vertaling**
Bij alle Hebreeuwse, Aramese en Griekse woorden en tekstgedeelten staat de Nederlandse vertaling er onmiddellijk achter. Het Lexicon is daarom ook goed te gebruiken door degenen die deze talen niet beheersen.
- **Afleiding van het lemma**
In veel gevallen staat na de grammaticale aanduiding de herkomst of afleiding van het woord met verwijzing naar het stamwoord. Als dit stamwoord in de onmiddellijk voorafgaande of volgende bladzijde als lemma aan de orde komt, wordt de betekenis er niet opnieuw bij vermeld. Als het stamwoord niet in de Bijbel voorkomt óf als het niet in de onmiddellijke nabijheid van het te behandelen lemma staat, wordt de betekenis wel vermeld.

- **Alleen in LXX/Alleen in NT**
Deze vermelding geeft aan dat *in de Bijbel* dit woord alleen voorkomt in de Septuaginta of alleen in het Nieuw Testament. Het kan daarnaast dus wél voorkomen in het Klassieke Grieks.
- **Werkwoorden (ww)**
Het lemma van een werkwoord staat altijd in de ind.prs. 1e p.ev. Alleen als ind.prs. 1e p.ev. een andere vorm heeft, zoals bij werkwoorden op -εω, -αω en -οω, woord deze vorm nog een keer apart vermeld. Voorbeeld: φιλέω, *liefhebben, beminnen*. De ind.prs. 1^e p.ev. is niet φιλέω, maar φιλω. Deze laatste vorm staat daarom ook in het Lexicon.
- **Zelfstandige naamwoorden (zwn)**
Bij een zwn staat altijd de uitgang van de tweede naamval of genitief en het mannelijke (mnl), vrouwelijke (vr) of onzijdige (onz) lidwoord (lw). Daaruit kan men afleiden tot welke declinatie en geslacht het zwn behoort.
- **Bijvoeglijke naamwoorden (bnw)**
Het lemma van het bnw staat altijd in de eerste naamval of nominatief *mannelijk* enkelvoud met onmiddellijk erna de uitgangen van de vrouwelijke en onzijdige vorm: **ἄκέραιος, -ος, -ον** betekent dus dat de vrouwelijke en mannelijke vorm aan elkaar gelijk zijn en de onzijdige vorm **ἄκέραιον** is.
- **Alg Betekenis**
Hieronder staat de min of meer uitgebreide profane betekenis van het Griekse lemma, met de nadruk op de betekenis(sen) in de Griekse oudheid. Bij sommige woorden wordt een korte toelichting gegeven. Bij andere woorden staat aan het slot van het artikel een wat langere excurs met meer informatie (met bronvermelding). De Griekse woorden worden – indien mogelijk – nergens afgebroken.
- **Hebreeuwse woorden**
Hebreeuwse woorden waarnaar verwezen wordt onder **LXX** Vertaling van... worden vaak weergegeven in hun onvervoegde of onverbogen vorm. Het gebeurt vaak dat in het Griekse een znw of bnw staat, terwijl het Hebreeuws een werkwoordsvorm heeft, bijvoorbeeld een tegenwoordig deelwoord of participium (part). Woorden die stamverwant zijn staan in het Hebreeuws zoveel mogelijk bij elkaar. De Hebreeuwse tekst(gedeelten) staan altijd op één regel, zodat vervelende verspringingen worden voorkomen.
- **Stamformatie**
In tegenstelling tot het *Lexicon Nieuwe Testament* staat bij elk Hebreeuws werkwoord de stamformatie vermeld met de specifieke betekenissen. Bij het ontbreken ervan betreft het altijd een werkwoord in de gal.
- **LXX**
De Hebreeuwse tekst die de vertalers van de LXX omstreeks 200 vóór het begin van onze jaartelling voor zich hadden, is ons niet bekend. Bovendien waren hun teksten niet van klinkertekens voorzien. Wij moeten het – op enkele uitzonderingen na (denk aan de vondsten bij de Dode Zee) – doen met de Masoretische tekst (MT) van rond het jaar 1000 van onze jaartelling. Die laatste tekst is wél gevocaliseerd. Ieder die Hebreeuws kent, weet dat verschil van vocalisatie tot een afwijkende betekenis kan leiden. Daar komt nog bij dat de vertalers van de LXX geschreven handschriften voor zich hadden en geen gedrukte tekst zoals wij die kennen. Het is bekend dat er tussen diverse Hebreeuwse medeklinkers subtiele verschillen bestaan. Een minder duidelijk geschreven *dalet* (ד) kan gemakkelijk voor een *reesj* (ר) worden aangezien, een *hee* (ה) voor *cheet* (ח), een *nun* (נ) voor een *gimel* (ג) en omgekeerd. Een aantal verschillen tussen LXX en MT is hierdoor te verklaren. Vaak is het echter niet duidelijk waarom LXX kiest voor een bepaald Grieks woord, terwijl er op grond van de Masoretische tekst iets geheel anders wordt verwacht. Ik geef dit aan met een vraagteken (?).
- **Vergelijking teksten LXX met MT**
Van ruim 3000 teksten en tekstgedeelten heb ik de tekst van de LXX vergeleken met de Masoretische tekst (MT). Soms vermeld ik daarbij: ‘mogelijk leest LXX hier’ om aan te geven hoe een verschil

tussen LXX en MT zou hebben kunnen ontstaan. Voorbeeld (zie bij **ἐργάζομαι**): In Jb 24:6 MT staat **נָשְׂרוּ**, *zij hielden napluk*. LXX: ἀμισθὶ καὶ ἀσιτὶ ἠργάσαντο, *zonder beloning en zonder voedsel werkten zij*. De teksten die met elkaar worden vergeleken staan altijd aan het slot van de rubriek **LXX**. Achter in het Lexicon (deel II) staan alle teksten in een register bij elkaar met een verwijzing naar de Griekse lemma's waarin ze worden genoemd.

➤ **Zonder Hebreeuws/Aramees equivalent**

Het komt vrij vaak voor dat een Grieks woord in de LXX geen equivalent heeft in het Hebreeuws of Aramees. De teksten waarin dit voorkomt worden zoveel mogelijk aan het slot van de rubriek **LXX** vermeld. Hierbij staat soms (1^e), (2^e), enz. **Voorbeeld**: zie **θλιψις**, er staat 1Sa 1:6 (1^e). Dit betekent dat in de LXX het woord **θλιψις** meerdere keren voorkomt (in dit geval twee keer). De eerste keer heeft het geen Hebreeuws equivalent, de tweede keer wel.

➤ **Nummering van de teksten**

De nummering van teksten in LXX verschilt op een aantal plaatsen van de nummering van de MT. Meestal is dat vermeld. Voorbeeld: Jr 38(31):20, Ps 60(61):8, enz. Het eerste nummer geeft het hoofdstuk of vers aan van de LXX. Het nummer tussen haakjes is het hoofdstuk of vers van de meest gangbare vertalingen.

➤ **Deuterocanonieke en Apocriefe boeken**

Onder **Ap** staan de gegevens van de belangrijkste deuterocanonieke en apocriefe boeken. Voor een overzicht van deze boeken verwijs ik naar de lijst van afkortingen. Daaronder staat ook het apocriefe boek 4 Makkabeeën, dat in de meeste Bijbels niet voorkomt. Op deze wijze heb ik geprobeerd het toch toegankelijk te maken.

➤ **Volgorde en namen van de Bijbelboeken van het Eerste Testament**

Hier wordt de volgorde van de Tenach aangehouden, dus eerst de Torah, daarna de Profetenboeken en daarna de Geschriften. Deze volgorde wordt ook zoveel mogelijk aangehouden bij de tekstvermeldingen. De namen van de Bijbelboeken zijn volgens de gangbare vertalingen. Dus niet Ezra II (LXX), maar Ezra en Nehemia, niet Paralipomenon I en II (LXX), maar 1 en 2 Kronieken, enz.

➤ **Diverse codices**

Van de LXX zijn diverse codices bekend, zoals van Jozua en Richteren. Van het boek Richteren kennen we codex A en codex B. Codex B correspondeert over het algemeen met de MT. Codex A is soms gelijk aan codex B, maar vaak verschilt de tekst aanmerkelijk. Dit wordt in het Lexicon als volgt weergegeven:

- a. Ri 3:26 = de tekst in beide codices is gelijk aan elkaar.
- b. Ri 16:11(A), Ri 16:11(B) heeft ... = het Griekse lemma komt voor in codex (A). Er wordt verwezen naar het woord in codex (B).
- c. Ri 1:32(B), Ri 1:32(A) heeft... = zie b, maar nu omgekeerd.
- d. Ri 5:24(A) = het lemma komt alleen in codex (A) voor.
- e. Ri 5:25(B) = het lemma komt alleen in codex (B) voor.

Ook het boek Tobit kent diverse codices. Een verwijzing als Tb(s) vindt alleen plaats als er verschil is met codex Tb. Dat gebeurt ook bij de boeken Bl/BTh, Su/SuTh.

➤ **Vertaling**

Bij de Hebreeuwse teksten heb ik meestal de Naardense Bijbel (NB) van Pieter Oussoren gebruikt, omdat deze zeer brontekstgetrouw is en soms prachtige woordvondsten heeft. Soms vermeld ik er andere vertalingen bij, zie de Lijst van afkortingen onder "Bijbels". De LXX-teksten vertaalde ik meestal zelf zo letterlijk mogelijk woord-voor-woord. Het is dus geen mooi Nederlands.

➤ **Nieuwe Testament: betekenissen**

De betekenissen en uitleg van de woorden in het NT is een verkorte bewerking van het Grieksch-Nederduitsch Handwoordenboek op het Nieuwe Testament van dr. D. Harting (zie literatuurlijst).

➤ **Eigennamen**

Onder eigennamen staan alle persoons-, aardrijkskundige en andere namen, ook als ze bijvoeglijk worden gebruikt. Bij sommige namen staat de verbuigingsuitgang van de genitief maar veel namen zijn onverbuigbaar. Bij veel eigennamen die met een klinker beginnen – vooral in de LXX – ontbreekt de spirtus asper of lene. Voor de Nederlandse schrijfwijze van de eigennamen is zoveel mogelijk die van de Naardense Bijbel gebruikt.

➤ **Betekenenissen eigennamen**

Bij de eigennamen worden ook de betekenissen vermeld. Deze betekenis betreft de *Hebreeuwse* naam. Ik heb me hierbij vooral gebaseerd op het boek *Die Namen der Bibel und ihre Bedeutung im Deutschen* van Heinz Schumacher (zie literatuurlijst). Soms lijkt die betekenis erg ver gezocht. Soms had ik mijn twijfels of ik de betekenis wel zou vermelden. Totdat ik het boek “Joden en woorden” van Amos Oz en Fania Oz-Dalzberger in handen kreeg (zie literatuurlijst). Daarin geeft de dichteres Zelda in haar gedicht “Ieder mens heeft een naam” haar commentaar op een citaat uit de Midrasj Tanchoema. Enkele stukken uit dit gedicht:

Ieder mens heeft een naam
aan hem door God gegeven
aan hem gegeven door zijn vader en moeder.
(...)

Ieder mens heeft een naam
aan hem gegeven om zijn lengte en de manier waarop hij loopt
aan hem gegeven om zijn kleding.
(...)

Ieder mens heeft een naam
aan hem gegeven vanwege zijn zonden
aan hem gegeven vanwege zijn verlangens
(...)

Ieder mens heeft een naam
aan hem gegeven door de zee
aan hem gegeven door zijn dood.

➤ **Vertaling van de Naam *kyrios***

Het Griekse woord *kyrios* wordt meestal vertaald met ENE, de naam die in het Eerste Testament gebruikt wordt voor de vierletterige Godsnaam of het tetragrammaton.

LIJST VAN AFKORTINGEN

(een handig inlegvel is te downloaden van www.skandalon.nl)

BIJBELBOEKEN

	TORAH				
Gn	Genesis	Jh	Johannes	LXX	Septuaginta
Ex	Exodus	Hn	Handelingen	MT	Masoretische tekst, de Hebreeuwse Bijbel
Lv	Leviticus	Rm	Romeinen	NB	Naardense Bijbel
Nm	Numeri	1Co	1 Corinthiërs	NBG	Nederlands Bijbelgenootschap 1951
Dt	Deuteronomium	2Co	2 Corinthiërs	NBV	Nederlands Bijbelgenootschap/KBS 2004
	PROFETEN	Gl	Galaten	SV	Statenvertaling
Jz	Jozua	Ef	Efeziërs	SVH	Statenvertaling Herziene versie 2010
Ri	Richteren	Fp	Filippenzen	WB	Willibrordvertaling
1Sa	1 Samuël	Co	Colossenzen	BR	Buber/Rosenzweig
2Sa	2 Samuël	1Th	1 Thessalonicenzen	BV	Buiten de Vesting
1Ko	1 Koningen	2Th	2 Thessalonicenzen	NT	Nieuwe Testament
2Ko	2 Koningen	1Tm	1 Timoteüs	JPK	Tekst Jacob en Pieter Keur
Js	Jesaja	2Tm	2 Timoteüs		
Jr	Jeremia	Tt	Titus		
Ez	Ezechiël	Fm	Filemon		
Hs	Hosea	Hb	Hebreeën		
Jl	Joël	Jk	Jakobus		
Am	Amos	1Pt	1 Petrus		
Ob	Obadja	2Pt	2 Petrus		
Jn	Jona	1Jh	1 Johannes		
Mi	Micha	2Jh	2 Johannes		
Na	Nahum	3Jh	3 Johannes		
Hk	Habakuk	Jd	Judas		
Zf	Zefanja	Op	Openbaring		
Hg	Haggai	Ap	APOCRIEFEN		
Zc	Zacharia	BJ	Brief van Jeremia		
Ml	Maleachi	Bl	Bel		
	GESCHRIFTEN	BlTh	Bel (Theodosius)		
Ps	Psalmen	Br	Baruch		
Sp	Spreuken	DTh	Aanhangsel Daniël (Theodosion, gebed van Azarja)		
Jb	Job	Jdt	Judith	acc *	accusativus
Hl	Hooglied	Ws	Wijsheid	â-cop	a-copulatief
Ru	Ruth	JSr	Jezus Sirach	act	actief
Kl	Klaagliederen	1Mk	1 Makkabeeeën	afk	afkorting
Pr	Prediker	2Mk	2 Makkabeeeën	â-intens *	a-intensief
Es	Ester	3Mk	3 Makkabeeeën	aor	aoristus
Dn	Daniël	4Mk	4 Makkabeeeën	aph*	aphel
Ezr	Ezra	Od	Oden	â-priv *	a-privatief
Nh	Nehemia	PrJ	Proloog Jezus Sirach	Aram	Aramees
1Kr	1 Kronieken	PSS	Psalmen van Salomo	awvbw	aanwijzend voor-naamwoord
2Kr	2 Kronieken	Su	Susannah	bep	bepaald(e)
NIEUWE TESTAMENT		Tb	Tobias	bijz	bijzonder
Mt	Matteüs	Tb(s)	Tobias (supplement)	bnw	bijvoeglijk naamwoord
Mc	Marcus			btrbnw	betrekkelijk bijvoeglijk naamwoord
Lc	Lucas			btrbw	betrekkelijk bijvoeglijk naamwoord
					OVERIG

btrvbw	betrekkelijk voor-naamwoord	itt	in tegenstelling tot	rtw	rangtelwoord
bw	bijwoord	ivm	in verband met	sja	sjafel (Aram)
bv	bijvoorbeeld	km	kilometer	st.cs	status constructus*
bzvw	bezittelijk voor-naamwoord	Lat	Latijn(s)	sub *	subjunctivus
caus *	causatief	m	midden	sup	superlatief (over-treffende trap)
coll	collectivum	maw	met andere woorden	tav	ten aanzien van
comb	combinatie	mbt	met betrekking tot	tif	tifal (Hebr stam-formatie)
comp	comparatief (vergrotende trap)	med *	medium	tm	tot en met
corr *	correlatief voor-naamwoord	min	minuut, minuten	tov	tegenovergestelde van
cs	consorte	mn	met name	trans *	transitief
cs *	constructusvorm	mnl	mannelijk	tw	bepaald telwoord
dat *	dativus	mv	meervoud	twp	tussenwerpsel
dep *	deponens (med/pss)	ni *	nifal	v	en volgend vers
di	dit is	nitp	nitpa'el (combinatie ni+hitp)	vdgj	vóór de gangbare jaartelling = vóór Chr
dwz	dat wil zeggen	nl	namelijk	vgl	vergelijk
eap	en andere plaatsen	nom *	nominativus	vnw	voornaamwoord of voornaamwoordelijk gebruik
ed	en dergelijke	nota acc*	nota accusativus	voc *	vocativus
eea	een en ander	oa	onder andere	vr	vrouwelijk
eig *	eigenaam	od	of dergelijke	vrbw	vragend bijwoord
ev	enkelvoud	onb.tw	onbepaald telwoord	vrvw	vragend voor-naamwoord
evap	en vele andere plaatsen	onb.vnw	onbepaald voor-naamwoord	vs	vers
fig	figuurlijk	ondersch	onderschikkend	vv	en volgende verzen
fut *	futurum	oorspr	oorspronkelijk	vw	voegwoord
gbw	gebiedende wijs	opt *	optativus	vwb	voor wat betreft
gebr	gebruik	overdr *	overdrachtelijk	vz	voorzetsel
gen *	genitivus	p	persoon	vzs	voorzetsels
gj	gangbare jaartelling (na Chr)	par	parallele plaatsen	ws	waarschijnlijk
ha	ha'el (Aram)	part	participium of deelwoord	wvwn	wederkerig of wederkerend voor-naamwoord
he	he'el (Aram)	pe	pe'al, pe'il (Aram)	ww	werkwoord(en)
Hebr	Hebreeuws(e)	pea	pealal	zelfst	zelfstandig gebruikt
hi *	hi'fil	Perz	Perzisch	gebr	zelfstandig naamwoord
hist	histafel	pi *	pi'el	znw	
hita	hitaphel	pilp *	pilpel		
hitha	hithaphel	poa *	poal		
hitp *	hitpa'el	pss *	passivum		
hitp	hitpolel	pf	perfectum		
hitpp	hitpapel	plusq *	plusquamperfect		
ho *	ho'fal	po*	po'lel		
hotp	hotpa'el	poa	poalal		
iha	in het algemeen	prs	praesens of tegenwoordige tijd		
impf	imperfectum	priv *	privatum		
ind	indicativus	pt	partikel		
inf	infinitief	pu *	pual		
inf.abs *	infinitief absolutus	pul*	bijz. vorm pual (pual)		
inf.cs *	infinitief constructus	pvnw	persoonlijk voor-naamwoord		
intr *	intransitief	refl	wederkerend of wederkerig		
ipv	in plaats van	RKK	Rooms-Katholieke Kerk		
itp	itpa'el				

* Toelichting bij enkele afkortingen (alfabetisch)

Acc = accusativus of 4de naamval.

ǎ-intens = a-intensief: de betekenis van een stamwoord kan worden versterkt door er een α (alfa) voor te plaatsen.

aphel = Aramese stamformatie van het werkwoord.

ǎ-priv = a-privatief: de positieve betekenis van een stamwoord verandert in een negatieve door er een α (alfa) voor te plaatsen.

Caus = causatief of oorzakelijk: wordt bv gezegd van een werkwoord dat het laten gebeuren van een handeling uitdrukt.

Corr = Correlatieve voornaamwoorden zijn onderling betrekkelijke voornaamwoorden. Door een kleine verandering aan het begin van het woord krijgen ze een vragende, aanwijzende of betrekkelijke betekenis: Vgl: wie? (vragend), die (aanwijzend, betrekkelijk) wordt: wie ook maar, iemand (onbepaald betrekkelijk, onbepaald).

Cs = constructusvorm of status constructus, een tweede naamvalsvorm in het Hebreeuws.

Dat = dativus of 3^e naamval.

Dep.med of **dep.pss** = deponens medium/passivum, een werkwoord dat geen actieve vorm heeft, maar wel een actieve betekenis. Ze hebben als het ware hun mediale of passieve betekenis afgelegd (Lat: deponere).

Eig = eigennaam. Hieronder vallen in dit Lexicon alle namen van personen, aardrijkskundige en andere namen ook als ze bijvoeglijk worden gebruikt.

Fut = futurum: de toekomstige tijd.

Gen = genitivus of 2^e naamval

Hi = hiʿil, een Hebreeuwse stamformatie van het werkwoord, die causatieve betekenis heeft en die vaak met behulp van *laten* of *doen* wordt vertaald.

Hitp = hitpaʿel, een Hebreeuwse stamformatie met reflexieve betekenis van het werkwoord in de piʿel.

Ho = hofal, een Hebreeuwse stamformatie met passieve betekenis van het werkwoord in de hiʿil.

Inf.abs = infinitief absolutus: een aanduiding voor de infinitief in het Hebreeuws.

Inf.cs = infinitief constructus: wordt in het Hebreeuws oa gebruikt om de betekenis van een werkwoord van dezelfde wortel te versterken of voor de gebiedende wijs.

Intr = intransitief: onovergankelijk werkwoord, kan geen lijdend voorwerp bij zich hebben. Zie bij trans.

Med = medium: wordt vaak wederkerende vorm genoemd, maar deze term dekt niet gehele lading. Het medium geeft aan dat het subject (onderwerp) in dat wat hij/zij/het doet gericht is op zichzelf. In de vertaling is het niet altijd goed weer te geven.

Ni = niʿal: een Hebreeuwse stamformatie met passieve of reflexieve betekenis van het werkwoord in de qal.

Nom = nominativus of 1^e naamval.

Nota acc = nota accusativus: staat in het Hebreeuws vóór het lijdend voorwerp en is onvertaalbaar.

Opt = optativus: komt niet voor in het Nederlands. Drukt de wenselijkheid van een gebeuren uit: *moge het zo zijn*.

Overdr = een overdrachtelijke betekenis is een metaforisch, zinnebeeldige, oneigenlijke betekenis. Vb: $\sigma\lambda\omicron\varsigma$ betekent lett *deining* (zee), overdr: *onrust, verwarring*.

Pi = piʿel: een Hebreeuwse stamformatie met vaak versterkte betekenis van het werkwoord.

Pilp = pilpel: een zeer sporadisch voorkomende stamformatie in het Hebreeuws.

po = polʿel: een Hebreeuwse stamformatie met vaak versterkte betekenis van het werkwoord.

Pss = passivum: wordt gebruikt als er iets met het niet handelende subject (onderwerp) gebeurt. Vaak vertaald met behulp van *worden* of *zijn*.

Plusq = plusquamperfect (lett: méér dan het perfectum): de voltooid verleden tijd, in het Nederlands: *ik had geroepen, ik was gegaan*.

Priv = privatum. Zie à-priv.

Pu = pu'al, een Hebreeuwse stamformatie met passieve betekenis van het werkwoord in de pi'el.

St.cs = Status constructus. Geeft eigendomsverhouding aan in Hebreeuws, te vergelijken met 2e naamval.

Sub = subjunctivus, ook wel conjunctivus of aanvoegende wijs. Geeft een mogelijkhedengebeuren of wenselijkheid aan: *Leve de koningin!*

Trans = transitief of overgankelijk. Wordt gezegd van een werkwoord dat een lijdend voorwerp en

soms ook een meewerkend voorwerp bij zich kan hebben. Zie ook Intr.

Voc = vocativus, een naamval die de aangesproken persoon aangeeft.

Voor de niet nader toegelichte stamformaties, raadplege men een Hebreeuwse of Aramese grammatica.

Literatuurlijst

Bronteksten:

Biblia Hebraïca Stuttgartensia, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1984. (MT)

Septuaginta, Rahlfs-Hanhart, Deutsche Bibelgesellschaft, 2006. (LXX)

Novum Testamentum Graece, mit Wörterbuch, Nestle-Aland, 27ste druk, 1993.

De Pentateuch met Haftaroeth, in het Nederlands vertaald door Jitschak Dasberg, NIK, Amsterdam, 2003/5763.

Jubiläums Bibel mit erklärenden Anmerkungen, Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart, 1964.

Bijbelvertalingen waarnaar wordt verwezen en waaruit wordt geciteerd:

Statenvertaling – Jongbloed-Zetka, Leeuwarden, z.j. (SV)

Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem, 1978. (NBG)

Naardense Bijbel, vertaald en herzien in 2014 door Pieter Oussoren, Skandalon. (NB)

De Nieuwe Bijbelvertaling, Uitg. NBG/KBS, 2004. (NBV)

Herziene Statenvertaling, 2010 (HSV)

Willibrordbijbel van de Katholieke Bijbelstichting, (WV)

Die Schrift, verduitscht von Martin Buber, gemeinsam mit Franz Rosenzweig, 9. Ausgabe, Heidelberg, 1976 (BR).

Apocriefen van het Oude Testament, volledige herdruk volgens de oorspronkelijke uitgave van Jacob en Pieter Keur met een inleiding van prof. dr. W.C. van Unnik, Kampen, 1958 (JPK).

Buiten de Vesting, een woord-voor-woordvertaling van alle deuterocanonieke en vele apocriefe Bijbelboeken, Pieter Oussoren en Renate Dekker, Skandalon & Plantijn, 2008 (BV).

Computerprogramma's en websites

Bible Works, LCC, versies 4.0 en 7.0

www.willibrordbijbel.nl

www.herzienestatenvertaling.nl

<http://www.clgs.org/arsenokoités-and-malakos-meanings-and-consequences>

<http://ecmarsh.com>

http://ba.21.free.fr/septuaginta/4maccabees/4maccabees_1.html

Andere belangrijke naslagwerken en literatuur (in alfabetische volgorde op auteursnaam):

- The analytical Greek Lexicon*: consisting an alphabetical arrangement of every word contained in de Greek New Testament scriptures, with a grammatical analysis of each word and lexicographical illustration of the meanings, Samuel Bagster and Sons limited, London-EC4, z.j.
- Bauer W, *Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, Verlag Alfred Töpelmann, Berlin W 35, 1952.
- Beek M.A., *Jozua*, Nijkerk, 1981.
- Beyreuther Erich und Bietenhard Hans, *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*, drie delen, Theologischer Verlag Ralf Brockhaus – Wuppertal, 1972.
- Blass Friedrich, Debrunner Albert, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, bearbeitet von Friedrich Rehkopf, 16. Auflage, Göttingen, 1984.
- Bouwman G, *Nieuw en Oud, over het evangelie van Matteüs*, Cahies voor levensverdieping, Kampen, 1986.
- Brenton, Sir Lancelot C.L. *Septuagint with Apogrypha: Englisch*, Samuel Bagster & Sons, London, 1851.
- Broers P. D. H., *Woordenboek van het Bijbels Hebreeuws*, De Haan Boeken, Nieuw-Lekkerland, 2007.
- Conybeare F.C. and Stock St. George, *Grammar of Septuagint Greek, with selected readings, vocabularies, and updated indexes*, Hendrickson Publishers, USA, 1995.
- Courtz H., Dekker J., Brink van den G., *Woordstudies en Concordantie, Studiebijbel delen 11-15*, In de Ruimte, 1990.
- Davidson B, *The analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*, Grand Rapids, Michigan, 1970.
- Dee S.P., en Schoneveld, prof. dr. J. (red), *Concordantie op het Oude en Nieuwe Testament in de nieuwe vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap*, Bosch & Keuning N.V. z.j.
- Everitt A, *Augustus, de eerste keizer*, Amsterdam, 2007.
- Finley, Mozes I., *De wereld van Odysseus*, Utrecht, 2009.
- Fox, R. A., *Alexander de Grote*, Amsterdam – Antwerpen, 1973.
- Gesenius W., *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, Springer-Verlag, Berlin/Göttingen/Heidelberg, 1962.
- Green Sr J.P., *The Interlinear Bible*, Baker Book House, Grand Rapids, Michigan 49506, 1983.
- Harting dr. D., *Grieksch-Nederduitsch Handwoordenboek op het Nieuwe Testament*, Utrecht, A.H. ten Bokkel Heinink, 1888
- Hatch E, en Henry A. Redpath H.A., *A concordance to the Septuagint and the other Greek versions of the Old Testament (including the Apocryphal books)*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz-Austria, 1954.
- Heschel A.J., *God zoekt de mens, een filosofie van het jodendom*, den Haan, 1986.
- Heyer den C.J. en Schelling P. *Symbolen in de Bijbel, woorden en hun betekenis*, Zoetermeer, 2000.
- Hooff, A. van, *Klassiek, Geschiedenis van de Grieks-Romeinse wereld*, Amsterdam, 2013.
- Italie E., *Bijbels Hebreeuws Nederlands Woordenboek*, Den Haan, Ede, herdruk 1994.
- Jenni E. en Westermann C., *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, Chr. Kaiser Verlag München Theologischer Verlag Zurich, 1984.
- Kittel G. ea, *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Kohlhammer, Stuttgart, 1958.
- Kittel G. and Friedrich G., *Theological Dictionary of the New Testament*, William B. Eerdmans Publishing Company, The Paternoster Press 1985.
- Koehler L. en Baumgartner W., *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*, Leiden, 1958.
- en

Supplementum ad Lexicon in Veteris Testamenti Libros, Leiden, 1958.

Leeuwen van – Assink D., 'Wij zouden Jezus willen zien', *het evangelie naar Johannes herlezen met een catechetische blik*, academisch proefschrift, Amsterdamse cahiers supplement series 12, 2015.

Lettinga J.P., *Grammatica van het Bijbels Hebreeuws*, Brill Leiden, 1976.

Liddell H.G. en Scott R., *A Greek-English Lexicon*, revised and augmented throughout by sir Henry Stuart Jones with the assistance of Roderick McKenzie and with the cooperation of many scholars. With a revised supplement 1996, Clarendon Press, Oxford.

Lurker M., *Wörterbuch biblischer Bilder und Symbole*, Kösel, München, 1973.

Lust J./ Eynikel E. / Hauspie K., *Greek-English Lexicon of the Septuagint*, revised Edition, Deutsche Bibelgesellschaft, 2003.

Maarsingh dr. B., *Ezechiël delen II en III*, Nijkerk, 1988/1991.

Maimonides M., *The guide of the perplexed*, volume one and two, University of Chicago Press, 1963.

Mandelkern S., *Veteris Testamenti Concordantiae Hebraicae atque Chaldaicae*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 2 delen, Graz-Austria, 1955.

Muraoka T., *A Greek-English Lexicon of the Septuagint, chiefly of the Pentateuch and the Twelve Prophets*, Louvain Paris – Dudley, MA, 2002.

Murre J.A., *Basiscursus Bijbels Hebreeuws*, 2 delen, Skandalon, 2006.

Murre J.A., *Basiscursus Bijbels Grieks*, 2 delen, Skandalon, 2010.

Murre J.A., *Lexicon Nieuwe Testament*, Skandalon, 2009.

Oz A. en Oz-Salzberger F., *Joden en woorden*, Amsterdam, 2014.

Pietersma A., en Wright B.G., *A New English Translation of the Septuagint*, Oxford University Press, 2007.

Reicke B. en Rost L., *Bijbel historisch woordenboek*, delen I-V, Utrecht-Antwerpen, 1969.

Ridderbos H.N. en Meer W. van der (eindred), *Handwijzer op de grondtekst van de Bijbel*, Kampen, 1993.

Rollins P., *De orthodoxe ketter en andere onmogelijke verhalen*, Skandalon, 2016.

Rooze E. en de Witte P., *De Messias en de macht van Rome, commentaar op het evangelie naar Johannes*, Halewijn/Skandalon 2016.

Schumacher H., *Die Namen der Bibel und ihre Bedeutung im Deutschen*, Paulus-Verlag Karl Geyer Stuttgart, 1970.

Selms van dr. A., *Jeremia deel I*, Nijkerk 1989.

Sluis D.J. van der e.a., *Elke morgen nieuw, inleiding tot de Joodse gedachtenwereld aan de hand van een van de centrale Joodse gebeden het Achttiengebied*, B. Folkertsma – Stichting voor Talmudica, 1978.

Wieringen C.G. van, *Over tijd, ruimte, God, mensen, erven en het lezen van de Schrift*, in *Jozua*, Amsterdamse Cahiers, nr. 24, Vught, 2009.

LEXICON

BIJBELS GRIEKS

DEEL I

α • K

α Α

ά 'A, τό De letter → ἄλφα, *alfa*, eerste letter van het Griekse alfabet. Numeriek heeft het dezelfde betekenis als → εἷς, *één* en → πρῶτος, *eerste*. Ook een uitroep van afgunst, verachting, medelijden, vrolijkheid, enz. **LXX** Vertaling van: **1.** אַחֵ, *ach!*, Ri 11:35(B). Ri 11:35(A) → οἴμμοι. **2.** Ri 6:22 MT: הַיְהוָה יִנְדָּבֵנוּ אֵלֵינוּ, *wee mij, mijn heer, de ENE!* (NB). LXX: ἄ ἄ κύριέ μου κύριε, *en Gideon zei: ah, ah, ENE, mijn ENE*. Zonder Hebr equivalent in Ps 118(119):1, waar het de functie van de eerste letter van het acrostichon heeft. Elke regel van vs 1-8 begint met de Hebr letter א. **NT** Meestal in combinatie met de Ω, *omega*: τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ: *de Alfa en de Omega*, de eerste en de laatste dwz die naar tijd en rang alles omvat. Zie Op 1:8, 21:6, 22:13. Mogelijk ontleend aan Js 41:4, 44:6, 48:12. In Op 21:6 met ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, *het begin en het einde*, en in Op 22:13 met ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, *de eerste en de laatste*. Zie ook Rm 11:36: ἔξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, *uit hem en door hem en tot hem (zijn) alle dingen*. Vgl in het Nederlands met: van A tot Z. In het Hebreeuws: de *Alef* en de *Taw* (א en ת). In samenstellingen is de *á*: **1.** *Privatief*. **2.** *Copulatief*. Komt overeen met → ἄμα en → ὁμοῦ, *tegelijk, samen, mede*, zie → ἀκολουθέω, ἀκόλουθος van ἡ κέλευθος, *de weg*, enz. **3.** *Intensief*. Hierdoor wordt de betekenis versterkt, alsof het met → ἄγαν, *zeer*, is samengesteld, bv ἀτεινής, *waarvan afgeleid* → ἀτεινίζω, Lc 4:20, van τείνω, *spannen* = *zeer gespannen, opmerkzaam*.

ἄ btrvnnw.nom/acc.onz.mv. → ὄς

Ααβδων *eig.ev.* Zie → Αβδων.

Ααλαφ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַלָּאֵף, *Alaf*, plaats door Aser in beslaggenomen. Ligging en betekenis onbekend, Ri 1:31.

ααρ Alleen in **LXX**. Weergave van אַחַר in נבו אַחַר, *de andere Nebo* (LXX: Ναβι-ααρ) en in אַחַר אֵילָם, *het andere Elam* (LXX: Ηλαμ-ααρ), Nh 7:33,34.

Ααρα ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַחֲרָא, *Achrach*, nakomeling van Benjamin, 1Kr 8:1. Mogelijke betekenis: **1.** *De broeder volgend*. **2.** *De kaalhoofdige*.

'Ααρών, ὁ *eig.ev.* **LXX** Weergave van אַהֲרֹן, *Aäron*, zoon van de Leviet Amram en zijn vrouw Jochebed, oudere broer van Mozes, Ex 4:14, evap, eerste hogepriester, Ex 28:1, Lv 8:1. **NT** Zie Lc 1:5, Hn 7:40, Hb 5:4, 7:11, 9:4. Mogelijke betekenis: **1.** *Iemand die licht, inzicht verspreidt*. **2.** *Verhevene*.

'Ααρωνίδης, ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. **Ap**: *Aäronides*, gezegd van Eleazar, opvolger van Aäron, 4Mk 7:12. Mogelijke betekenis: *uit het geslacht van Aäron*.

Αβαδδών, ὁ *eig.ev.* **LXX** Weergave van אַבְדֹּן, *Avdon*, eerstgeborene van Gibeon, 1Kr 8:30 en van Jeiel, 1Kr

9:36, en zoon van Sjasjak, 1Kr 8:23. Betekenis: *verderver, vernietiger, verwoester*. Zie ook → Αβαδων en → Αβαραν. **NT** Engel van de afgrond, τῆς ἀβύσσου, Op 9:11, in het Grieks → Ἄπολλύων.

Αβαδια ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְדִּיָּא, *Ovadja*, afkomstig uit de zonen van Joab, Ezr 8:9. Betekenis: *knecht, dienaar van de ENE*. Zie → Αβαδιας en → Αβδιας.

Αβαδιας ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. **Ap**: *Abadias* of *Ovadja*, zie → Αβαδια en → Αβδιας, 1Ezr 8:35(38) (= Ezr 8:9).

Αβαδων ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְדֹּן, *Avdon*, nakomeling van een zekere Gibeon, 1Kr 8:23,30, 9:36. Betekenis: zie ook → Αβαδδών en → Αβαραν.

Αβαιαν ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אִיבִּיָּהַל, *Avihajil*, vrouw van Nabal, daarna van David, 2Kr 11:18. Betekenis: *mijn vader is sterkte*. Zie → Αβιγαια.

Αβαισαν ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אִבְסָן, *Ivtsan* uit Bethlehem, richter van Israël, Ri 12:8(B),10(B). Ri 12:8,10(A) heeft → Εσβων. Mogelijke betekenis: *prachtig, de snelle*.

αβακ *Translitteratie*. Alleen in **LXX**. Weergave van אַבָּק, *wit linnen, byssus*, 1Kr 4:21.

Αβαλ ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. **Ap**: *Habal*, vader van Daniël, Bl 1:2. Mogelijke betekenis: *ijdelheid, leegte, niets*.

Αβαμα *eig.ev.* *Translitteratie*. Alleen in **LXX**. Weergave van אַבָּמָה, *Bama*, een cultische hoogte, offerplaats, Ez 20:29. Betekenis: *waarbij?*

Αβανα ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְנָה, *Amama* of אַבְנָה, *Abana*, rivier van Damascus, 2Ko 5:12. Betekenis: *stenige, vaste grond*.

Αβαρ ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבָּר, *Chever*, 1Kr 8:17. Mogelijke betekenis: *band, bondgenootschap*.

Αβαραν ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְרָן, *Avdon*, plaats in het stamgebied van Aser, 1Kr 6:59. Zie ook → Αβαδδών en → Αβαδων.

ἀβαρη *bnw.acc.mnl.ev.* → ἀβαρής

ἀβαρής, -έος, -οῦς *bnw.nom.mnl.ev.* Afgeleid van ἀ-priv en → τὸ βάρος, *zwaarte, gewicht*. **Alg** Betekenis: *niet lastig, licht*. Alleen in **NT**. Betekenis: *niet lastig*, 2Co 11:9.

Αβαριμ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְרִיָּם, *Avariem* of *Overstekers*, Nm 33:47,48. Zie → Αβαριν.

Αβαριν ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Vertaling van אַבְרִיָּם, *Avariem* of *Overstekers*, Dt 32:49. Zie ook → Αβαριμ.

αβαρκηνυλ *Translitteratie*. Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְרָקִינִי, *de scherpe dorens, distels, bliksems*, Ri 8:7(B). Zie ook → βαρκονυμ, Ri 8:7(A).

ἀβασίλευτος *bnw.nom.onz.ev.* → ἀβασίλευτος

ἀβασιλευτος, -ος, -ου *bnw.nom.mnl.ev.* Afgeleid van $\acute{\alpha}$ -priv en $\rightarrow \acute{\alpha}$ βασιλεύς. **Alg** Betekenis: *zonder koning, onafhankelijk.* Alleen in **LXX** als vertaling van אֵין מֶלֶךְ (een sprinkhaan heeft) *geen koning*, Sp 30:27.

Ἀβατζα $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְתָּא, *Avagta*, een van de zeven hovelingen van koning Achasjverosj, Es 1:10. Mogelijke betekenis: **1.** *Schoon van gestalte.* **2.** *Geluksgave.*

ἄβατοις *bnw.dat.onz.mv.* \rightarrow ἄβατος

ἄβατον *bnw.acc.mnl/vr/onz.ev.* \rightarrow ἄβατος

ἄβατόμαι *ww. Dep.pss.* **Alg** Betekenis: *verwoest worden.* Alleen in **LXX**. Vertaling van שָׂמַם, *verwoesten* (hi), Jr 30:14(49:20).

ἄβατος, -ος, -ου *bnw.nom.mnl/vr.ev.* **Alg** Betekenis: **1.** *Onbegaanbaar, niet te overschrijden* (rivieren, bergen). **2.** *Overdr: ongenaakbaar, onbereikbaar.* **3.** *Ontoegankelijk* (heilige plaats), *onberijdbaar* (paard). **4.** *Gewijd, heilig, rein.* Alleen in **LXX**. Vertaling van: **1.** הַרְגָה, *afgesneden*, Lv 16:22. **2.** שׂוּמָה, *woestenij*, Jb 38:27. **3.** עֵרָה, *uitgeput* (land), Ps 62(63):2. **4.** הַרְוָה, *woestenij*, NB: *warboel*, Ps 106(107):40. **5.** אֵימָה, *onbevaarbare beek*, Am 5:24. **6.** שׂוּמָה, *afgrond, groeve, kuil*, Jr 2:6. **7.a.** שׂוּמָה, *woestenij*, Jr 6:8, 12:10, 30:11(49:33). **b.** שׂוּמָה, *ontzetting, verschrikking*, Jr 32(25):38. **8.** עֵרָה, *puinhoop*, Jr 33(26):18. **9.** אֵלָה, *verwensing*, Jr 49(42):18. **Ap:** *onbegaanbaar*, Est 8:12 (A,24), 3Mk 3:23, 5:43, Ws 5:7, 11:2, Br 2:4,23.

ἄβατους *bnw.acc.vr.mv.* \rightarrow ἄβατος

ἄβατω *bnw.dat.vr.ev.* \rightarrow ἄβατος

ἄβατωθῆ *ww.sub.aor.pss. 3^e p.ev.* \rightarrow ἄβατόμαι

Ἀββα ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְבָּה, *Avia*, dochter van Zecharjahoe, 2Kr 29:1. Betekenis: *mijn Vader is de ENE.*

ἄββα *Translitteratie.* Aramees leenwoord. Alleen in **NT**. Weergave van אָבָא, *Vader*. Jezus gebruikt het in zijn gebeden. In **NT** staat \rightarrow ὁ πατήρ, *de vader*, erbij, Mc 14:36, Rm 8:15, Gl 4:6.

Ἀβδεομ $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Naam *Obed Edom*, weergave van אֲבֵד עֹדֶם, 1Kr 26:4,8,15, 2Kr 25:24, eap. Betekenis: *knecht of dienaar van Edom.*

Ἀβδεμελεχ $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Naam *Eved Melech*, weergave van עֶבֶד מְלֶכְךָ, Koesjiet, die de profeet Jeremia uit de put bevrijdde, Jr 45(38):7,10,11, 46(39):16. Betekenis: *knecht of dienaar van de koning.*

Ἀβδενאγω $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Naam *Aveed Nego*, weergave van נְגִי עֶבֶד, prins uit Juda, die met Daniël naar Babel was weggevoerd, Dn 1:7, 2:49, 3:13, eap. Betekenis: **1.** *Dienaar van* (de god) *Nego of Nebo.* **2.** *Knecht van het licht, lichtstraal of vuur.*

Ἀβδησελμα $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Naam *Avdee Sjelomo*, weergave van שְׁלֹמֹה עֶבֶדְיָ, Ezr 2:55 (**LXX** leest hier eig). Betekenis: *dienstknachten van Salomo.*

Ἀבדי $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van עֶבְדִי, *Avdi*, 1Kr 6:29, 24:27. Betekenis: *mijn knecht.*

Ἀβδία $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van עֶבְדִיָה, *Ovadja*, 1Kr 3:21, 8:38, 9:16, eap. Betekenis: *knecht, dienaar van de ENE.* Zie ook \rightarrow Ἀβδίας.

Ἀβδιαν *eig.acc.mnl.ev.* \rightarrow Ἀβδία

Ἀβδιαν $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van: **a.** עֶבְדִיָה, *Ovadja*: profeet van het gelijknamige boekje, Ob:1. **b.** עֶבְדִיָה, *Ovadjahoe*, Leviet, door hogepriester Chilkiahoe als opzichter aangesteld over de restauratie van de tempel, 2Kr 34:12. Betekenis: *knecht, dienaar van de ENE.* Zie ook \rightarrow Ἀβאדיא, \rightarrow Ἀבאדיאס en \rightarrow Ἀבדיא.

Ἀבדיηλ $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אַבְדִיֵאל, *Avdiël*, zoon van Goeni, 1Kr 5:15. Betekenis: *dienaar van God.*

Ἀבδιου $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van עֶבְדִיָהוּ, *Ovadjahoe*: **a.** *Dienaar van koning Achab*, 1Ko 18:3,4,5ev. **b.** *Iemand wiens zoon Jismajahoe stamoudste was voor Zebulon*, 1Kr 27:19. Betekenis: *knecht, dienaar van de ENE.* Zie ook \rightarrow Ἀבאדיא.

Ἀבδιου *eig.gen.mnl.ev.* \rightarrow Ἀבδίας

Ἀβδων $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van עֶבְדוֹן, *Avdon*: **a.** *Richter van Israël*, Ri 12:13,15(B). Ri 12:13,15(A) heeft \rightarrow Λαβδων. **b.** *Dienaar van priester Chilkiahoe, ten tijde van koning Josia*, 2Kr 34:20. Betekenis: *dienstbaar, onderdanig.*

Ἀβεδ $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van: **1.** עֶבֶר, *Eved*, wiens zoon Gaäl tegen Avimelech rebelleerde, Ri 9:26ev(A). Betekenis: *dienstknacht.* **2.** עֶבֶר, *Eber*, Nh 12:20. Mogelijk leest **LXX** עֶבֶר. Betekenis: *overste-ker.*

Ἀβεδδαρα $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Naam *Obed Edom*, weergave van עֶבֶד אֲדוֹם, in wiens huis de ark drie maanden verbleef, 2Sa 6:10,11,12, 1Kr 13:13,14. Betekenis: *knecht van Edom.* Zie ook \rightarrow Ἀβεδδαραμ.

Ἀβεδδαραμ $\acute{\alpha}$ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Naam *Obed Edom*, weergave van עֶבֶד אֲדוֹם, 1Kr 13:14. Zie \rightarrow Ἀβεδδαρα.

αβδηρηυ *Translitteratie.* Alleen in **LXX**. Weergave van הַדְּבָרִים, *de woorden*, 1Kr 4:22.

Ἀβελ ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אֲבֵל, *Aveel*, zie \rightarrow Ἀβελβαιθαμααχα, 2Sa 20:14,18. Mogelijke betekenis: **1.** *Treurnis, klacht.* **2.** *Stroom, beek.*

Ἀβελ, ὁ *eig.ev.* **LXX** Weergave van: **1.** הַבֵּל, *Abel*, tweede zoon van Adam en Eva, die door zijn broer Kaïn werd vermoord, Gn 4:2ev. Betekenis: *zucht, adem, nietigheid, vergankelijkheid, zwak, gebrekkig.* **2.** *Deel van de naam כְּרָמִים אֲבֵל, Aveel Keramiem*, plaats tot waar Jeftha een grote slag leverde met Amon, Ri 11:33(A). Ri 11:33(B) heeft \rightarrow Εβελχαμμυ. Betekenis: *veld met wijngaarden.* **NT** *Abel*, zoon van Adam en Eva, Mt 23:35, Lc 11:54, Hb 11:4, 12:24.

Ἀβελβαιθαμααχα ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה, *Aveel Bet Maächa*, plaats ingenomen door de koning van Asjoer in de dagen van koning Pekach van Israël, 2Ko 15:29. Mogelijke betekenissen: **1.** *Treurigheid in het huis van de bedruktheid,*

- of in het huis van de heerseres. **2.** *Stromen in het huis van de bedruktheid/heerseres.* Zie ook → Αβελμαα.
- Αβελμαα** ἡ eig.ev. Alleen in LXX. Naam *Aveel Bet Maächa*, weergave van בית־מַעֲכָה אֲבֵל, 1Ko 15:20. Zie verder → Αβελβαιθαμαααχα.
- Αβελμαιν** ἡ eig.ev. Alleen in LXX. Naam *Aveel Majim*, weergave van מַיִם אֲבֵל, plaats in Israël die door Ben Hadad, koning van Aram, werd ingenomen, 2Kr 16:4. Betekenis: *treurende wateren* of *waterstromen*.
- Αβελμαουλα** ἡ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van מְחֹלָה אֲבֵל, *Aveel Mechola*, plaats waar Elisja vandaan kwam, 1Ko 19:16. Betekenis: **1.** *Kolkende stroom.* **2.** *Opborrelende treurnis.* Zie → Αβελμεουλα.
- Αβελμεουλα** ἡ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van מְחֹלָה אֲבֵל, *Aveel Mechola*, plaats tot waar de Midjanieten voor de Gideonsbende op de vlucht gingen, Ri 7:22(A). Ri 7:22(B) heeft → Αβωλμεουλα. Zie ook → Αβελμαουλα.
- Αβενεζερ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Naam *Eben Haëzer*, weergave van אֲבֵן הָעֵזֶר, gelegen tussen Mitspa en Hasjeen. Genoemd door Samuël, nadat Israël de Filistijnen had verslagen, 1Sa 4:1, 7:12. Betekenis: *steen der hulp*.
- Αβεννεζερ** ὁ eig.ev. Variant van → Αβενεζερ, 1Sa 5:1.
- Αβεννερ** ὁ eig.ev. Variant van → Αβεννηρ, 2Sa 2:14.
- Αβεννηρ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִנֵּר, *Abner*, overste van de heerschaar van Saul, die door Joab, de legeroverste van David, werd vermoord, 1Sa 14:50, 20:25, 2Sa 2:8ev, eap. Betekenis: *mijn vader van het licht*.
- Αβερ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבֵר, *Chever*, vader van Soko, 1Kr 4:18. Betekenis: *band, bondgenootschap, gemeenschap*.
- Αβεσσα** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִישַׁי, *Avisjai*, broer van Joab, de legeroverste van David, 1Sa 26:6,9, 2Sa 16:11, 18:5,12, 20:6, 1Kr 19:11,15, eap. Betekenis: **1.** *Mijn vader is een bron van geschenken, bron van rijkdom.* **2.** *Wilskrachtig persoon.*
- Αβεσσαλωμ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִשָׁלֹם, *Absalom*, zoon van David, die tegen hem in opstand kwam en vermoord werd door Davids legeroverste Joab, 2Sa 13:25, 14:1ev, 16:16, evap. Betekenis: *vader is vrede* of *vader van vrede*.
- Αβι** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. **Ap:** *Avi*, zoon van Joab, 1Ko 2:46(A,8). Betekenis: *mijn vader*.
- Αβια** ἡ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִיָּה, *Tsivja*, moeder van koning Jehoasj, 2Ko 12:2. Betekenis: *sieraad*.
- Ἀβιά**, ὁ eig.ev. LXX Weergave van אֲבִיָּה, *Abia* of *Avia*. **1.** Jongste zoon van Samuël, 1Sa 8:2. **2.** Zoon van Rechabeam (zoon van koning Salomo) en Tamar (zuster van Absalom), 2Sa 14:27. Dit gedeelte ontbreekt in MT. **3.** In 2Kr 11:20 is *Avia* een zoon van Rechabeam en Maächa (dochter van Absalom). Hij werd door zijn vader over zijn broeders gesteld om hem koning te maken, 2Kr 11:22, 13:2,15,20,22. **4.** Priester uit het geslacht van Aäron, 1Kr 24:10, Nh 12:17. **NT 1.** Zoon van → Ῥοβοάμ, *Rechabeam*, koning van Juda, Mt 1:7. **2.** Zie LXX 4. Van hem stammen Zacharias en Johannes de Doper af, Lc 1:5. Betekenis: **1.** *Mijn vader is de ENE.* **2.** (mogelijk) *mijn verlangen is de ENE.*
- Ἀβιαθάρ**, ὁ eig.ev. LXX Weergave van אֲבִיָּתָר, *Abjatar*, zoon van Achimelech, hogepriester ten tijde van David en zijn trouwe vriend en raadsman. Door Salomo verbannen ivm zijn deelname aan de samenzwering van Adonia, 1Sa 23:9, 30:7, 2Sa 17:15, 19:12, 1Ko 1:19,25, 1Kr 15:11, eap. **NT** Genoemd in Mc 2:26, waar verwezen wordt naar een geschiedenis in 1Sa 21, waarin echter niet Abjatar, maar zijn vader Achimelech een rol speelt. Waar deze naamsverwissing vandaan komt is moeilijk te achterhalen. Mogelijke betekenis: *Vader van overvloed, van voortreffelijkheid, van volheid.*
- Αβιασαφ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Naam *Aviasaf*, weergave van: **1.** אֲבִישָׁף, *Aviasaf*, zoon van Korach, Ex 6:24. Betekenis: *vader van de verzameling.* **2.** אֲבִישָׁף, *Evjasaf*, zoon van Elkana, 1Kr 6:8. Betekenis: *vader van de oogst.*
- Αβιγαια**, -ας ἡ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִיגַיִל, *Avigajil*, vrouw van Nabal, later Davids vrouw, 1Sa 25:3,14,18,23,32ev, 1Kr 2:16,17, 3:1, eap. Betekenis: *mijn vader is* (bron van) *vreugde*. Zie ook → Αβαϊαν.
- Αβιγαιαν** ἡ eig.acc.vr.ev. → Αβιγαια
- Αβιγαιας** ἡ eig.gen.vr.ev. → Αβιγαια
- Αβιδα** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִידָה, *Avida*, zoon van Midjan, 1Kr 1:33. Betekenis: *mijn vader is* (een) *kenner*.
- Αβιδαν** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִידָן, *Avidan*, stamhoofd voor Benjamin, zoon van Gidoni, Nm 1:11, 7:65. Betekenis: *mijn vader is richter*.
- Αβιεζεκ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִיעֶזֶק, *Bezek*. Hier formeerde Saul voor het eerst een troepenmacht om Javeesj Gilead te ontzetten, 1Sa 11:8. Betekenis: *bliksemschicht*.
- Αβιεζερ** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van אֲבִיעֶזֶר, *Aviëzer*: **a.** Voorouder van Gideon, Ri 6:34, 8:2. **b.** Behoorde tot de dertig helden van David, 2Sa 23:27, 1Kr 11:28. **c.** Nakomeling van Manasse, 1Kr 7:18. **d.** Stamhoofd van Benjamin, 1Kr 27:12. Betekenis: *mijn vader is een helper*. Zie → Αβιεζρι en → Αβιεσδρι.
- Αβιεζρι** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van de naam אֲבִיעֶזְרִי, *Aviëzriet*, Ri 6:11(A), 8:32(A). In Ri 6:11(B) staat → Εσδρι in Ri 8:32(B) → Αβιεσδρι. Betekenis: *mijn vader is mijn helper*. Zie ook → Αβιεζερ.
- Αβιεσδρι** ὁ eig.ev. Alleen in LXX. Naam *Aviëzriet*, weergave van: **1.** אֲבִיעֶזְרִי, *Aviëzriet*, voorouder van Gideon, Ri 8:32(B). **2.** אֲשִׁפְנָז, *Asjpenaz*, hoofd van de hovelingen aan het hof van Nevoechadnetsar, Dn 1:3. Zie → Ασφανεζ. **3.** מְלָכָר, *kamerheer, wacht*. Babylonische titel, betekenis onzeker, Dn 1:11,16. Betekenis:

vader van Aviëzer. Zie ook → Αβιέζερ en → Αβιέζρι.

Αβιηλ *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van: 1. אַבִּיֵאל, *Aviël*, vader van Kiesj, grootvader van Saul en Abner, 1Sa 9:1, 14:51. 2. אַבִּיֵעֲלֹן, *Avi Alvon*, de Arvatiet, een van de dertig helden van David, 2Sa 23:31. Betekenis: *mijn vader is God.*

Ἀβιληνή, -ής *ή eig.ev.* Alleen in NT. *Abilene*, gebied in Syrië tussen de Bekavallei en Damascus, Lc 3:1. In de tijd van Johannes de Doper was → Λυσανίας, *Lysanias*, viervorst over dit gebied, dat genoemd is naar de hoofdstad ervan, Abila. Mogelijke betekenis: *alsemweide, oord van klagen.*

Ἀβιληνής *eig.gen.vr.ev.* → Ἀβιληνή

Αβιμηλ *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Naam *Avimaël*, weergave van אַבִּימֵאל, zoon van Joktan, Gn 10:28, 1Kr 1:22. Betekenis: *mijn Vader, wat is God? Of: God is een vader.*

Αβιμελεχ *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van 1. אַבִּימֶלֶךְ, *Avimelech*: a. Zoon van Gideon, die gedood werd door een molensteen, geworpen door een vrouw, vanaf de muur van Tevets, Ri 8:31, 9:6ev, 2Sa 11:21. b. Koning van de Filistijnen voor wie David zijn verstand verdraaide op zijn vlucht voor Saul, Ps 33(34):1. Betekenis: *mijn vader is koning.* 2. אַחִימֶלֶךְ, *Achimelech*, priester in Nov ten tijde van koning Saul, 1Sa 21:2,7,9, 22:9,11, 22:20, Ps 51(52):2, eap. Betekenis: *mijn broer is koning.* 3. אֶלִימֶלֶךְ, *Elimelech*, uit wiens familie Boaz, de man van Ruth, afkomstig was, Ru 1:2,3, 2:1,3, 4:3,9. Betekenis: *mijn God is koning.*

Αβινεμ *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van de naam אַבִּינוֹם, *Avinoam*, vader van Barak, die door Debora werd geroepen voor de strijd tegen Javien en Sisera, Ri 4:6,12, 5:1,12. Betekenis: *vader van de gratie, lieflijkheid.*

Αβιου *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van 1. אַבִּיָּם, *Aviam*, Judese koning, 1Ko 14:31, 15:1,7,8. Betekenis: *vader van de zee.* 2. אַבִּיָּה, *Avia*, een van de zonen van Becher, zoon van Benjamin, 1Kr 7:8. Betekenis: *mijn vader is de ENE.*

Ἀβιούδ, *δ eig.ev.* Weergave van אַבִּיהוּדָה, *Abihud* of *Avihoe*. LXX 1. *Avihoe*, zoon van Aäron, Ex 6:23, 28:1, 1Kr 5:29, eap. 2. *Avihoed*, zoon van Bela uit de stam Benjamin, 1Kr 8:3. NT Komt voor in het geboortenregister van Jezus, als zoon van Zerubbabel, Mt 1:13. (Mogelijke) betekenis: *mijn vader is waardigheid, vader der heerlijkheid.*

αβιρα Translitteratie Alleen in LXX. Weergave van הַבֵּירָה, *het paleis, de burcht*, Nh 1:1.

Αβιρων *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּירֹן, *Aviram*: 1. Samen met Korach en Datan rebelleerde hij tegen Mozes, Nm 16:1,12,25,27, 26:9, Dt 11:6, Ps 105(106):17. 2. Eerstgeborene van Chiël, die Jericho herbouwde, 1Ko 16:34. Zonder Hebr equivalent in Jz 6:26. Ap: zie LXX 1, 4Mk 2:17, JSr 45:18. Betekenis: *mijn vader is verheven, ook: trots, hoogmoedig.*

Αβισακ *ή eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּישַׁאֲגַ, *Avisjag*, de Sjoenamitische, de verzorgster van David in zijn ouderdom, 1Ko 1:3,15, 2:17,21,22. Betekenis: *mijn vader is lichtvaardig.*

Αβισου *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּישׁוּעַ, *Avisjoea*, zoon van Pinchas, afstammeling van Aäron, 1Kr 5:30,31, 6:35. Zie ook → Αβισουε. Betekenis: *mijn vader is redding, vader van het heil.*

Αβισουε *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van de naam אַבִּישׁוּעַ, *Avisjoea*: 1. Zie → Αβισου, Ezr 7:5. 2. Zoon van Bela, 1Kr 8:4. Ap: 1Ezr 8:2 (= Ezr 7:5). Betekenis: zie → Αβισου

Αβισουρ *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van de naam אַבִּישׁוּרִי, *Avisjoer*, zoon van Sjamai, 1Kr 2:28,29. Betekenis: 1. *Mijn vader is een muur* (van zekerheid). 2. *Mijn vader is een zanger.* 3. *Mijn vader is bekwaam, geschikt.*

Αβιταλ *ή eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּיטָל, *Avital*, vrouw van David, 2Sa 3:4, 1Kr 3:3. Betekenis: *mijn vader is (als) de dauw, een bron van dauw.*

Αβιτωβ *δ eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּיטוֹב, *Avitoev*, zoon van Choesjem, nakomeling van Benjamin, 1Kr 8:11. Betekenis: *mijn vader is goed, of: een bron van goedheid.*

Αβιχαιλ *δ of ή eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּיחַיִל, *Avichajil*. 1. Zijn zoon was Tsoeriël, aanvoerder van een familiegroep, Nm 3:35. 2. Familiehoofd uit de stam Gad, 1Kr 5:14. 3. Vrouw van → Αβισουρ, *Avisjoer*, 1Kr 2:29. Betekenis: *mijn vader is sterkte, vermogend.*

ἀβλαβείς *bnw.nom.mnl.mv.* → ἀβλαβής

ἀβλαβή *bnw.acc.mnl.ev.* → ἀβλαβής

ἀβλαβής, -ής, -ές *bnw.nom.mnl.ev.* Bestaat uit ἀ-priv en βλάβη, *schade* (niet in Bijbel), afgeleid van → βλάπτω, *hinderen, tegenhouden*. Alg Betekenis: 1. Pss: *ongeschonden.* 2. Act: *niet hinderlijk, met goede bedoeling, onschuldig.* Alleen in LXX. Ap: *onschadelijk, ongedeerd, ongeschonden*, Ws 18:3, 19:6.

ἀβοηθησία, -ας *ή znw.nom.vr.ev.* Bestaat uit ἀ-priv en βοήθησις, *hulp* (niet in Bijbel), afgeleid van → βοηθέω, *te hulp snellen, helpen*. Alg Betekenis: *hulpeloosheid*. Alleen in LXX. Ap: *zonder hulp*, JSr 51:10.

ἀβοηθησίας *znw.gen.vr.ev.* → ἀβοηθησία

ἀβοήθητος *bnw.acc.mnl.ev.* → ἀβοήθητος

ἀβοήθητος, -ος, -ον *bnw.nom.mnl.ev.* Afgeleid van → ἀβοηθησία. Alg Betekenis: *zonder hulpmiddelen, hulpeloos, ongeneeslijk, onverbetelijk*. Alleen in LXX. Vertaling van אֵין־כֹּחַ, *zonder kracht*, Ps 87(88):5. Ap: *hulpeloos*, 2Mk 3:28, Ws 12:6.

ἀβοηθήτων *bnw.gen.vr.mv.* → ἀβοήθητος

Αβου *ή eig.ev.* Alleen in LXX. Weergave van אַבִּי, *Avi*, moeder van koning Chizkia, 2Ko 18:2. Betekenis: (De ENE is) *mijn vader.*

Ἀβούβος, -ου *δ eig.ev.* Alleen in LXX. *Abubus*, vader van Ptolemeüs, 1Mk 16:11,15. Betekenis: *de verborgene.*

Ἄβουβου *eig.gen.mnl.ev.* → Ἄβούβος
ἀβουλεύτως *bw.* Afgeleid van ἀβουλεύτος, van het ἄ-priv en βουλεύτος, *overdacht, bezonnen* (niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: **1.** *Onbezonnen, onbedachtzaam, onverstandig.* **2.** *Onattent, nonchalant.* Alleen in **LXX. Ap:** *onberaden*, 1Mk 5:67.

ἀβουλέω *ww.* Bestaat uit ἄ-priv en → βουλέω, *beraadslagen, overdenken.* **Alg** Betekenis: **1.** *Onwillig zijn.* **2. *Niet houden van, een hekel hebben aan, een afkeer hebben/krijgen van.* Alleen in **LXX.** Vertaling van: **1.** וְיָנִי, *weigeren, onwillig zijn*, 1Sa 8:19. **2.** 1Sa 24:11. MT heeft: וְיָנִי עַל־יְדֵיךָ וְיָנִי עַל־יְדֵיךָ, *en hij zei jou om te brengen maar (mijn hand) heeft je gespaard.* **LXX:** καὶ οὐκ ἠβουλήθην ἀποκτείναι σε καὶ ἐφείσάμην, *maar ik wilde je niet doden maar ik heb je gespaard.***

ἀβουλία, -ας ἡ *znw.nom.vr.ev.* Van → ἀβουλέω. **Alg** Betekenis: *onbedachtzaamheid, onverstandigheid, radeloosheid.* **LXX** Vertaling van וְיָנִי, *dwaasheid*, Sp 14:17. **Ap:** *onberadenheid* (BV), Br 3:28.

ἀβουλίαν *znw.acc.vr.ev.* → ἀβουλία

ἀβουλίαν *znw.gen.vr.ev.* → ἀβουλία

ἄβρα, -ας ἡ *znw.nom.vr.ev.* Leenwoord uit het Aramees. **Alg** Betekenis: *lievelingslaaf, meest vertrouwd van de slaven of slavinnen, kamenier(ster).* Alleen in **LXX.** Vertaling van: **1.** נַעֲרָה, *meisje* (NB), Gn 24:61, Ex 2:5, Es 2:9, 4:4,16. **2.** סַלְמַת, *slavin*, Ex 2:5. **Ap:** *kamenierster* (BV), Jdt 8:10, 10:2, 16:23, eap.

ἄβρα *znw.dat.vr.ev.* → ἄβρα

Ἄβραάμ, ὁ *eig.ev. LXX* Weergave van אַבְרָם of אַבְרָהָם, *Abram (= verheven vader), later Abraham (= vader van veel volkeren), zoon van Terach, broer van Nachor, stamvader van Israël*, Gn 11:26, 17:5,9,15,17, evap. **NT** Zie Mt 1:1, Lc 3:8, Jh 8:33, Hn 7:2, evap. Wordt genoemd *vader van alle gelovigen*, Rm 4:11, Gl 3:7.

Ἀβρααμίτιδος *eig.gen.vr.ev.* → Ἀβρααμίτις

Ἀβρααμίτις, -ιδος ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX. Ap:** *de Abrahamitische*, 4Mk 18:20.

ἄβραι *znw.nom.vr.mv.* → ἄβρα

ἄβραις *znw.dat.vr.mv.* → ἄβρα

Ἀβραμ ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX.** Vertaling van אַבְרָם, *Abram*, zie → Ἀβραάμ. Vele malen in Gn 11:26 tot 17:5, Nh 9:7. Betekenis: *verheven vader.*

Ἀβραμιαῖοι *eig/bnw.nom.mnl.mv.* → Ἀβραμιαῖος

Ἀβραμιαῖος, -ος, -ον *eig/bnw.nom.mnl.ev.* Alleen in **LXX. Ap:** *van Abraham afkomstig*, 4Mk 18:1,23, 9:21.

Ἀβραμιαίων *eig/bnw.gen.onz.mv.* → Ἀβραμιαῖος

ἄβραν *znw.acc.vr.ev.* → ἄβρα

ἄβρας *znw.gen.vr.ev/acc.vr.mv.* → ἄβρα

ἀβροχία, -ας ἡ *znw.nom.vr.ev.* Van ἀβροχέω, dat bestaat uit ἄ-priv en βροχέω, *onder water zetten, doen overstromen* (niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: *droogte, gebrek aan regen.* Alleen in **LXX.** Vertaling van: **a.** בְּצָרָה, *droogte*, Jr 14:1. **b.** בְּצָרָה, *droogte*, Jr 17:8. **Ap:** JSr 35:24.

ἀβροχίας *znw.gen.vr.ev.* → ἀβροχία

Ἀβρωνά *eig.ev.* Alleen in **LXX. Ap:** (beekdal van) *Abrona*, Jdt 2:24. Betekenis: *overgang, doorgang, overver.*

ἄβρωτα *bnw.acc.onz.mv.* → ἄβρωτος

ἄβρωτος, -ος, -ον *bnw.nom.mnl.ev.* Afgeleid van ἄ-priv en → βιβρώσκω, *eten, verteren.* **Alg** Betekenis: *oneetbaar.* Alleen in **LXX.** Zonder Hebr equivalent in Sp 24:22.

ἄβυσσοι *znw.nom.vr.mv.* → ἄβυσσος

ἄβύσσοις *znw.dat.vr.mv.* → ἄβυσσος

ἄβυσσου *znw.acc.vr.ev.* → ἄβυσσος

ἄβυσσος, -ου ἡ *znw.nom.vr.ev.* Samengesteld uit ἄ-priv en → ὄβυσσός, *de grond, de bodem*, verwant met ὄβυθος (niet in Bijbel) en → τὸ βάθος, *de diepte.* **Alg** Betekenis: **1.** *Elke grondeloze diepe plaats of afgrond, 'een poel van ellende' (de hel).* **2.** *Afgrond, niet te peilen diepte.* **LXX** Vertaling van: **1.** הַמַּדְיָה, *bodemloos, zeer diep*, Gn 1:2 (oervloed), 7:11, 8:2, Dt 8:7, 33:13, *het rijk van de dood*, Ps (70)71:20. **2.a.** הַמַּדְיָה, *diepte, afgrond*, Jb 41:23. **b.** הַמַּדְיָה, *de diepte van de zee*, Js 44:27. **Ap:** *diepte, afgrond, oervloed*, Ws 10:19, JSr 1:3, 16:18, 24:5,29, 42:18, 43:23, PsS 17:19. **NT** Betekenis: Alleen gebruikt voor de diep onder het aardoppervlak liggende *hades* → ἄδδης, het *dodenrijk* in het algemeen: Rm 10:7, of *de hel* als verblijfplaats van de boze geesten, waar de engel van de afgrond heerst, het *rijk van de dood*: Lc 8:31, Op 9:1,2,11, 11:7, 17:8, 20:1,3. Zie → Ἀβαδδών.

ἄβύσσου *znw.gen.vr.ev.* → ἄβυσσος

ἄβύσσους *znw.acc.vr.mv.* → ἄβυσσος

ἄβύσσω *znw.dat.vr.ev.* → ἄβυσσος

ἄβύσσων *znw.gen.vr.mv.* → ἄβυσσος

Ἀβωμεουλά *eig.ev.* Alleen in **LXX.** Naam *Aveel Mechola*, weergave van מְחֹלָה מְעוּלָה, Ri 7:22(B). Tot de oevers van dit riviertje dreef de Gideonsbende de Midjanieten terug. Mogelijke betekenis: *beek van zand.* Zie ook → Ἀβελμαουλά.

Ἀβωρ ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX.** Weergave van: **1.** חַבּוֹר, *Chavor*, plaats waarheen de koning van Asjoer Israël deporteerde, 2Ki 17:6, 18:11. **2.** *Abor*, plaats waar Jozua een leger bijeenbracht tegen de Midjanieten, Ri 7:1(A). Ri 7:1(B) heeft → Ἀμωρα. Mogelijke betekenis: *samengevoegd, verenigd.*

Ἀγαβ ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX.** Weergave van חַגָבָה, *Chagav*, wiens nakomelingen met Zeroebavel terugkeerden uit de Babylonische ballingschap, Ezr 2:46. Mogelijke betekenis: *sprinkhaan.* Zie ook → Ἀγαβα en → Ἀγγαβα.

Ἀγαβα ὁ *eig.ev.* Alleen in **LXX.** Weergave van חַגָבָה, *Chagava*, wiens nakomelingen met Zeroebavel terugkeerden uit de Babylonische ballingschap, Ezr 2:45, Nh 7:48. Mogelijke betekenis: zie → Ἀγαβ. Zie ook → Ἀγγαβα.

Ἄγαβος, -ου ὁ *eig.ev.* Mogelijk afgeleid van חַגָבָה *sprinkhaan*, of חַבּוֹר *begeerte, begerig verlangen.* Alleen in **NT.**

Agabus, profeet uit Juda. Profeteerde dat er een hongersnood zou komen en dat Paulus gevangen zou worden genomen. Hn 11:28, 21:10. Mogelijke betekenis: **1.** Brandende, hartstochtelijke liefde. **2.** Iemand die in het ambt staat.

Αγαγ ὁ eig. ev. Alleen in LXX. Weergave van אגא, Agag, naam/titel van de koning van Amalek, die door Samuël werd gedood, 1Sa 15:8,9,20,32. Zonder Hebr equivalent in 1Sa 15:33. Betekenis: *de toornige, oorlogszuchtige.*

ἀγαγε ww.gbw.aor.act. 2^e p.ev. → ἄγω

ἀγαγεῖν ww.inf.aor.act. → ἄγω

ἀγαγέσθαι ww.inf.aor.med. → ἄγω

ἀγάγετε ww.gbw.aor.act. 2^e p.mv. → ἄγω

ἀγαγέτωσαν ww.gbw.aor.act. 3^e p.mv. → ἄγω

ἀγάγη ww.sub.aor.act. 3^e p.ev. → ἄγω

ἀγάγης ww.sub.aor.act. 2^e p.ev. → ἄγω

ἀγάγοις ww.opt.aor.act. 2^e p.ev. → ἄγω

ἀγαγόντα ww.part.aor.act.acc.mnl.ev. → ἄγω

ἀγαγόντας ww.part.aor.act.acc.mnl.mv. → ἄγω

ἀγαγόντες ww.part.aor.act.nom.mnl.mv. → ἄγω

ἀγαγόντος ww.part.aor.act.gen.mnl.ev. → ἄγω

ἀγαγούσαν ww.part.aor.act.acc.vr.ev. → ἄγω

ἀγάγω ww.sub.aor.act. 1^e p.ev. → ἄγω

ἀγάγωμεν ww.sub.aor.act. 1^e p.mv. → ἄγω

ἀγαγών ww.part.aor.act.nom.mnl.ev. → ἄγω

ἀγαθά bnw.nom/acc.onz.mv. → ἀγαθός

ἀγαθαί bnw.nom.vr.mv. → ἀγαθός

ἀγαθάς bnw.acc.vr.mv. → ἀγαθός

ἀγαθέ bnw.voc.mnl.ev. → ἀγαθός

ἀγαθή bnw.nom.vr.ev. → ἀγαθός

ἀγαθήν bnw.dat.vr.ev. → ἀγαθός

ἀγαθήν bnw.acc.vr.ev. → ἀγαθός

ἀγαθής bnw.gen.vr.ev. → ἀγαθός

ἀγαθοεργεῖν ww.inf.prs.act. → ἀγαθοεργέω

ἀγαθοεργέω ww. Van ἀγαθοεργός of ἀγαθοεργός, afgeleid van → ἀγαθός en → ἐργάζομαι. **Alg** Betekenis: *goed doen, weldoen.* Alleen in NT. Zie 1Tm 6:18, vgl ook Gl 6:10: ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν, *laten wij goed doen.*

ἀγαθοί bnw.nom.mnl.mv. → ἀγαθός

ἀγαθοίς bnw.dat.mnl/onz.mv. → ἀγαθός

ἀγαθόν bw/bnw.acc.mnl.ev. of nom/acc.onz.ev. → ἀγαθός

ἀγαθοποιεῖτε ww.gbw.prs.act. 2^e p.mv. → ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιέω ww. Afgeleid van → ἀγαθός en → ποιέω.

Alg Betekenis: *goed handelen, weldoen.* LXX Vertaling van אָגָה, *goed doen* (hi), Ri 17:13(A) (Ri 17:13(B) heeft → ἀγαθύνω), Nm 10:32, Zf 1:12. **Ap:** zie Alg, Tb 12:13, 2Mk 1:2. **NT** Betekenis: *weldoen, weldadigheid bewijzen:* Mc 3:4, Lc 6:33, Hn 14:17, *doen wat goed en recht is:* 1Pt 2:15,20, 3:6,17, 3Jh:11.

ἀγαθοποιήσαι ww.inf.aor.act. → ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιήσαι ww.opt.aor.act. 3^e p.ev. → ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιήση ww.sub.aor.act. 3^e p.ev. → ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιήσῃτε ww.sub.prs.act. 2^e p.mv. → ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιῖα, -ας ἡ znw.nom.vr.ev. Van → ἀγαθοποιός.

Alg Betekenis: *het doen van het goede.* Alleen NT. Zie 1Pt 4:19.

ἀγαθοποιῖα znw.dat.vr.ev. → ἀγαθοποιῖα

ἀγαθοποιός, -οῦ bnw.nom.mnl/vr.ev. Afgeleid van →

ἀγαθός en → ποιέω. **Alg** Betekenis: *goede werken ver-*

richtend. LXX **Ap:** *zich goed voordoen,* JSr 42:14. **NT**

Betekenis: *weldadig, goed handelend,* 1Pt 2:14.

ἀγαθοποιούντας ww.part.prs.act.acc.mnl.mv. →

ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιούντες ww.part.prs.act.nom.mnl.mv. →

ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιούσαι ww.part.prs.act.nom.vr.mv. →

ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιών ww.part.prs.act.nom.mnl.ev. →

ἀγαθοποιέω

ἀγαθοποιών bnw.gen.mnl.mv. → ἀγαθοποιός

ἀγαθός, -ή, -όν bnw.nom.mnl.ev. **Alg** Betekenis: **A.**

Praktisch: **1.** Van personen: *degelijk, flink, dapper,*

verstandig, voornaam. **2.** Van zaken: *bruikbaar, nut-*

tig, geluk brengend, kostbaar. **B.** Ethisch: **1.** Van per-

sonen: *edel, deugdzaam.* **2.** Van dingen: *zedelijk goed,*

mv: deugden. **3.** Zelfst.gebr: *het goede, het voorttreffe-*

lijke. Dat kan zowel *materiële* als *geestelijke* goederen

betreffen. Voor Plato is het 'Goede' het alomvattende

heersende Idee, tegenstelling van het 'Boze'. In het

Hellenisme wordt het begrip vooral betrokken op de

heilbrengende godheid, omdat die alleen vrij is van

binding aan het materiële (boze). LXX Vertaling van:

1.a. טוב, *goed*, Gn 29:19, Ex 3:8, 14:12, Nm 14:3,7, Dt

1:25,35,39, 3:25, 4:22, Ps 33(34):13, Es 9:22, Nh 9:13,

1Kr 4:40, evap. **b.** טוב, *goedheid, het goede, schoon-*

heid, Gn 45:20, Dt 6:11, Js 63:7, Jr 38(31):12, Nh 9:25.

c. טוב, *goed, lieflijk zijn*, Ri 11:25, 1Sa 25:36, Ps

118(119):71. **d.** טובה, *het goede, iets goeds, de goede*

zaak, 1Sa 24:19,20, 25:21, 2Sa 16:12, 2Ko 25:28, Jr

18:20, Nh 2:10, eap. **e.** טוב לב, *goed van hart*, Sp

15:15. **f.** יטב. **f1.** *Goed, aangenaam zijn* (qal), 1Sa

24:5, Jr 49(42):6. **f2.** *Goed doen, voorspoed geven* (hi),

Jr 10:5. **g.** טב, *goed* (Aram), Ezr 5:17. **2.** ישר, *recht, het*

juiste, Ri 17:6(A) (Ri 17:6(B) heeft → εὐθής), Jr

33(26):14. LXX: βέλτιον, (comp: *beter*), Jr 47(40):5.

3. נעים, *lieflijk, aangenaam*, Ps 15(16):6 MT (LXX: ἐν

τοῖς κρατίστοις, *in de beste plaatsen*). **4.** שפר, *schoon,*

bekoorlijk zijn, Ps 15(16):6. **5.** נגמל, *weldoen*, Sp 11:17

(LXX: ἀγαθόν ποιεῖν). **6.** שלם, *volkomen*, 1Kr 29:19.

6. Soms ingevoegd: Dt 31:20 MT: אֵל־הַיְדָרָה, *naar het*

land. LXX: εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, *naar het goede*

land. Ook Dt 31:21, eap. **7.** דָּשָׁן, *het vette, goede*, Js

55:2. **8.a.** Ex 14:12 MT: כִּי טוֹב לָנוּ, *want het is beter*

voor ons. LXX (comp): κρείττοσιν. Ook Nm 14:3, Sp

8:19, eap. **b.** Sup: Ex 22:4 MT: מִיטֵב שָׂדֵהוּ וּמִיטֵב כְּרֶמֶוֹ,

het beste van zijn veld en het beste van zijn wijngaard.

LXX: → βέλτιστα, 1Sa 15:15 → κράτιστα, *het beste.*

Zie ook Gn 47:11. c. Js 45:9 MT: הוֹי רֵב אֶת־יָצְרוֹ, *wee,*

wie twist met zijn formeerder. LXX: ποῖον βέλτιον

κατεσκεύασα ὡς πηλὸν κεραμέως, *wat voor beters heb ik klaargemaakt dan (van) klei van de pottenbakker?* d. Js 58:14 MT heeft: עֲלֵ-בְמוֹתֵי אֶרֶץ, *over de hoogten van de aarde*. LXX: ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, *over het goede van de aarde*. e. Jr 42(35):15 MT heeft: מַעֲלֵיכֶם וְהִשִּׁיבוּ מַעֲלֵיכֶם, *maakt uw handelingen goed* (NB). LXX: καὶ βελτίω ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, *en maakt jullie daden beter*. f. Sp 5:2 MT: לְשׂוֹר מִזְמוֹת, *om te bewaken (je) gedachten (of: plannen)*. LXX: ἵνα φυλάξης ἔννοιαν ἀγαθὴν, *opdat je zult bewaken (je) goede intenties*. g. Sp 6:11 MT: כְּאִישׁ מִן־כְּנָן, *als een man met een schild*. LXX: ὡσπερ ἀγαθὸς ὄρομεύς, *zoals een goede renner*. Zie ook Sp 24:34. h. Sp 6:12 MT heeft: מִתְּשֻׁבָּה, *met verwrongen mond* (NB). LXX: ὁδοὺς οὐκ ἀγαθὰς, *geen goede wegen*. i. Sp 14:33 MT: בְּלֵב בְּנֵי־הָאָדָם, *in het hart van een verstandige* (NB). LXX: εἶν καρδίᾳ ἀγαθῆ, *in een goed hart*. j. Sp 22:21 MT: מִתְּשֻׁבָּה מִפִּי אִישׁ, *om je te doen kennen de juistheid van betrouwbare gezegden*. LXX: διδάσκω οὖν σε ἀληθῆ λόγον καὶ γινώσκω ἀγαθὴν, *ik leer je dan een betrouwbaar woord en goede kennis*. k. Sp 24:26 MT: מִתְּשֻׁבָּה, *bestraffende woorden*. LXX: λόγους ἀγαθούς, *goede woorden*. l. Sp 25:22 MT heeft: לֵךְ וְשִׁבְּתֵהּ, *de ENE zal het je vergelden*. LXX: ὁ δὲ κύριος ἀνταποδώσει σοι ἀγαθὰ, *de ENE zal je het goede teruggeven*. m. Jb 17:15 MT: מִי־הִיא, *mijn hoop*. LXX: τὰ ἀγαθὰ μου, *het goede van mij*. n. Dn 1:15 MT: מִן־כָּל־הַיְלָדִים, *en hun lichaam meer doorvoed dan van alle kinderen*. LXX: καὶ ἡ ἕξις τοῦ σώματος κρείσσων τῶν ἄλλων νεανίσκων, *en hun lichaamshouding beter dan van de andere jongens*. Zonder Hebr equivalent in Ex 20:12, Nm 14:23, 32:11, Dt 9:4, 31:20,21, Js 55:3, Jr 24:6, 27(50):12, Ps 117(118):2,3,4, Jb 30:4, Sp 1:7, 8:21, 9:10, 13:12,13,15, 16:17, 17:1, 18:22, 19:7, 24:7, 30:23, Es 9:19,21,22, Ezr 7:28. **Ap:** goed, Tb 4:9ev, Jdt 3:4, 4:15, 5:17, Ws 2:6, evap. **NT** Betekenis: **1.** Deugdelijk, goed, voortreffelijk een goede boom: Mt 7:17,18, goede meester: Mc 10:17, kan er uit Nazaret iets goeds komen? Jh 1:47. **2.** Nuttig, heilzaam, Mt 7:11, Rm 8:28, 13:4, Ef 4:29. **3.** Gelukkig, 1Pt 3:10. **4.** Goed, rechtschapen, edel (in zedelijk opzicht), Mt 5:45, 12:35, Lc 23:50, Jh 5:29, 7:12, Hn 11:24, Rm 13:3. **5.** Goed van kwaliteit en van hoge waarde, Lc 10:42. **6.** Iemands eigendom: Rm 14:16, materiële goederen: Lc 12:18,19, geestelijke goederen: Lc 1:53, Hb 9:11, 10:1.

ἀγαθότης, -ητος ἢ *znw.nom.vr.ev.* Afgeleid van → ἀγαθός. **Alg** Betekenis: *goedheid, deugdelijkheid, voortreffelijkheid*. Alleen in LXX. **Ap:** goede gezindheid, goedheid, Ws 1:1, 7:26, 12:22, JSr 45:23.

ἀγαθότητα *znw.acc.vr.ev.* → ἀγαθότης
ἀγαθότητι *znw.dat.vr.ev.* → ἀγαθότης
ἀγαθότητος *znw.gen.vr.ev.* → ἀγαθότης
ἀγαθοῦ *bnw.gen.mnl/onz.ev.* → ἀγαθός
ἀγαθουργέω *ww.* Zie → ἀγαθοεργέω

ἀγαθουργῶν *ww.part.prs.act.nom.mnl.ev.* → ἀγαθοεργέω

ἀγαθούς *bnw.acc.mnl/vr.mv.* → ἀγαθός

ἀγαθῶς *ww.* Afgeleid van → ἀγαθός. **Alg** Betekenis: *goed doen, nuttig zijn voor, ten goede komen aan*. Alleen in LXX. Vertaling van: **a.** בָּטָח, *goed doen, voorspoed geven* (hi), 1Sa 25:31, Jr 39(32):41. **b.** טוֹבָה, *het goede, iets goeds, de goede zaak*, Jr 51(44):27. Zonder Hebr equivalent in 1Sa 25:31 (2de). **Ap:** goed behandelen, JSr 49:9.

ἀγαθύναι *ww.inf.aor.act.* → ἀγαθύνω

ἀγαθύναι *ww.opt.aor.act.* 3^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνάτω *ww.gb.w.aor.act.* 3^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνει *ww.ind.prs.act.* 3^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνης *ww.sub.aor.act.* 2^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνθέντων *ww.part.aor.pss.gen.mnl.mv.* → ἀγαθύνω

ἀγαθύνθη *ww.sub.aor.pss.* 3^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνθησεται *ww.ind.fut.pss.* 3^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνθητω *ww.gb.w.aor.pss.* 3^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνον *ww.gb.w.aor.act.* 2^e p.ev. → ἀγαθύνω

ἀγαθύνοντες *ww.part.prs.act.nom.mnl.mv.* → ἀγαθύνω

ἀγαθύνω *ww.* Afgeleid van ἀγαθύνωσις, *het goed maken*

(niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: *vereren, verheerlijken*. Alleen in LXX Vertaling van: **1.** טוב, **a.** Goed, lieflijk zijn (qal), Ri 16:25, 2Sa 13:28. **b.** Goed, mooi doen, maken, handelen (hi), 2Ko 10:30. **2.** טוב, **a.** Goed, aangenaam zijn (qal), Ri 18:20, 19:6,9, Ru 3:7, Nh 2:5,6, eap. **b.** Goed doen, voorspoed geven, mooi maken (hi), Ri 17:13(B), 19:22, 1Ko 1:47, 2Ko 9:30, Ru 3:10, eap. **Ap:** goed zijn, 1Mk 1:12.

ἀγαθῶ *bnw.dat.mnl/onz.ev.* → ἀγαθός

ἀγαθῶν *bnw.gen.mnl/vr/onz.mv.* → ἀγαθός

ἀγαθῶς *bw.* Afgeleid van → ἀγαθός. **Alg** Betekenis: **1.** Wel, goed, eerlijk. **2.** Compleet, volmaakt, helemaal. Alleen in LXX Vertaling van: **a.** טוב, goed, grondig, compleet, 1Sa 20:7. **b.** טוב, goed doen, voorspoed geven, mooi maken (hi), 2Ko 11:18. **Ap:** goed, Tb 13:11.

ἀγαθῶσαι *ww.inf.aor.act.* → ἀγαθός

ἀγαθῶσει *ww.ind.fut.act.* 3^e p.ev. → ἀγαθός

ἀγαθωσύνη, -ης ἢ *znw.nom.vr.ev.* Van → ἀγαθός. **Alg**

Betekenis: **1.** Goedheid, rechtschapenheid, voortreffelijkheid. **2.** Flinkheid, bruikbaarheid. LXX Vertaling van: **a.** טוֹבָה, *het goede, iets goeds, de goede zaak*, Ri 9:16(B) (Ri 9:16(A) heeft → καλῶς), Nh 13:31, 2Kr 24:16, Pr 4:8, 5:10,17, 6:3,6, 7:14, 9:18. **b.** טוב, *goedheid, het goede, schoonheid*, Ps 51(52):5, Nh 9,25,35. **NT** Betekenis: goedheid, welgezindheid, weldadigheid, Rm 15:14, Gl 5:22, Ef 5:9, 2Th 1:11.

ἀγαθωσύνη *znw.dat.vr.ev.* → ἀγαθωσύνη

ἀγαθωσύνην *znw.acc.vr.ev.* → ἀγαθωσύνη

ἀγαθωσύνης *znw.gen.vr.ev.* → ἀγαθωσύνη

ἀγαθωτέρα *bnw.acc.onz.mv.comp.* → ἀγαθός

ἀγαθώτερος *bnw.nom.mnl.ev.comp.* → ἀγαθός

ἀγαλλιασθῆναι *ww inf.aor.pss.* → ἀγαλλιάω

ἀγαλλίαμα, -ατος τό *znw.nom/acc.onz.ev.* Afgeleid van → ἀγαλλιάω. **Alg** Betekenis: *vreugde, blijdschap, vreugdebetoon, feestelijkheden.* Alleen in **LXX**. Vertaling van: **1.** יָרָה, *vreugdekreet* (bij bevrijding), Ps 31(32):7. **2.a.** שִׁשִׁיב, *verrukkung*, Ps 47(48):3. **b.** יִשְׁשִׁב, *blijdschap*, Ps 118 (119):11, Js 35:10. **3.a.** לִיב, *gejuich*, Js 16:10. **b.** הִלֵּל, *jubel*, Js 65:18. **4.** הִתְרַשֵּׁשׁ, *vreugde*, Js 22:13, 51:3, 11. **5.** יִרְשָׁב, *verrukkung*, Js 60:15. **6.** הִלְבִּיחַ, *lofzang*, Js 61:11. **Ap:** *jubel, geluich, vreugde*, Tb 13:13, Jdt 12:14, JSr 1:11, 6:31, 15:6, 30:22, 31:28, Br 4:34.

ἀγαλλιάματι *znw.dat.onz.ev.* → ἀγαλλίαμα
ἀγαλλιάματος *znw.gen.onz.ev.* → ἀγαλλίαμα
ἀγαλλιάσαι *ww.gbw.aor.med.* 2^e p.ev. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσαιντο *ww.opt.aor.med.* 3^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσει *znw.dat.vr.ev.* → ἀγαλλιάσεις
ἀγαλλιάσεται *ww.ind.fut.med.* 3^e p.ev. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσεως *znw.gen.vr.ev.* → ἀγαλλιάσεις
ἀγαλλιάση *ww.ind.fut.med.* 2^e p.ev. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσθε *ww.gbw/ind.prs.med.* of *gbw.aor.med.* 2^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιασθήναι *ww.inf.aor.pss.* → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσθω *ww.gbw.prs.aor.med.* 3^e p.ev. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσθωσαν *ww.gbw.prs.med.* 3^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσιν *znw.acc.vr.ev.* → ἀγαλλιάσεις
ἀγαλλιάσις, -εως ἡ *znw.nom.vr.ev.* Van → ἀγαλλιάω.

Alg Betekenis: *gejubel, gejuich, vreugde.* **LXX** Vertaling van: **1.** יִשְׁשִׁב, *blijdschap, verrukking*, Js 51:11, Ps 44(45):8, 50(51):10, 14, 104(105):43. **2.** לִיב, *jubel, gejuich*, Ps 44(45):16, 64(65):13. **3.a.** הִלְבִּיחַ, *gejuich, vrolijk gezang*, Ps 62(63):6, 99(100):2. **b.** הִלְבִּיחַ, *gejubel, geroep, luide kreet*, Ps 29(30):6, 41(42):5, 46(47):2, 106(107):22, 117(118):15, 125(126):2, 5, 6. **c.** יָרָה, *jubelen (pi)*, Ps 131(132):16. **Ap:** *jubelen*, Tb 13:1, PsS 5:1. **NT** Betekenis: *vreugde, verheuging, blijdschap, gejubel, gejuich*, Lc 1:14, 44, Hn 2:46, Jdt:24, Hb 1:9.

ἀγαλλιάσομαι *ww.ind.fut.med.* 1^e p.ev. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσόμεθα *ww.ind.fut.med.* 1^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσονται *ww.ind.fut.med.* 3^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσώμεθα *ww.sub.aor.med.* 1^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάσονται *ww.sub.aor.med.* 3^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιάω *ww.* **Alg** Betekenis: **1.** Opsieren, mooi maken. **2.** Prijken, pralen, schitteren, pronken. **3.** Ergens vreugde en plezier aan beleven. **4.** In een vreugderoos verkeren. **LXX** Vooral in Ps in de betekenis *jubelen, juichen, lofzingen, zich verheugen.* Vertaling van: **1.** לִיב, *juichen, jubelen*, Js 35:1, 2, 61:10, 65:19, Ps 2:11, 9:15, 12(13):5, 6, 13(14):7, 15(16):9, 20(21):2, 30(31):8, 31(32):11, eap. **2.** יָרָה, *jubelen, vrolijk zijn*, Hk 3:18, 2Sa 1:20, Ps 59(60):8, 67(68):5. **3.** יָרָה: **a.** Roepen, joelen, jubelen (qal), Js 65:14, Kl 2:19, Ps 34(35):27. **b.** Jubelen, juichen (pi), Ps 5:12, 19(20):6, 32(33):1, 50(51):16, 62(63):8, 66(67):5, 70(71):23, eap. **c.** Doen jubelen (hi), Ps 80(81):2. **4.** לִיב, *juichen*, Js 12:6. **5.** יָרָה, *juichen, zich verheugen*, Ps 9:3, 67(68):4. **6.** שִׁשִׁיב, *vrolijk zijn, zich verblijden*, Ps 18(19):6, 39(40):17, 69(70):5, 118(119):162, Hk 3:8.

7. יָרָה, *melden, vertellen (hi)*, Ps 74(75):10. Mogelijk leest LXX hier יָרָה, zie 1. **8.** לִיב, *zich roemen, te prijzen zijn* (hitp), Js 41:16, Jr 30:20(49:4). Zonder Hebr equivalent in Js 29:19. **Ap:** *danken, jubelen*, Tb 13:7, 9, 13, 15, JSr 30:3, 3Mk 2:17. **NT** Betekenis (meestal med): *zich verblijden, verheugd zijn*, Mt 5:12, Jh 8:56, Hn 16:34, 1Pt 1:8, Op 19:7, in de geest: Lc 10:21, in zijn licht: Jh 5:35.

Αγαλλίμ ἡ *eig.ev.* Alleen in **LXX**. Weergave van אֶגְלַיִם, *Eglajim*, plaats in Moab ten zuiden van de Dode Zee, Js 15:8. Mogelijke betekenis: *druppel(s)*.

ἀγαλλιώμεν *ww.sub.prs.act.* 1^e p.mv. → ἀγαλλιάω
ἀγαλλιώμενοι *ww.part.prs.med.nom.mnl.mv.* → ἀγαλλιάω

ἄγαλαμα, -ατος τό *znw.nom.onz.ev.* Van ἀγάλλω, *sieren, eren, pronken* (niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: **1.** Roem, glorie, eer, eergevoel. **2.** Majesteit, aureool. **3.** Genot, verrukking, aangenaam geschenk (vooral van de goden). **4.** Standbeeld of beeltenis ter ere van een god. Alleen in **LXX** Vertaling van: **1.** עִשָּׂשׁ, *dodenfluisteraars* (NB), *bezweerders* (NBV, NBG, SV), *dodenbezweerders* (HSV), *waarzeggers* (WV), *Murmiler* (BR), Js 19:3. **2.** לִיב, *snijsbeeld* (NB), *godenbeeld* (NBV, NBG), *gesneden beeld* (SV), *beelden van goden* (HSV), *afgodsbeeld* (WV), *Meißelbild* (BR), Js 21:9. **Ap:** *pronkstuk* (BV), 2Mk 2:2.

ἀγάματα *znw.nom/acc.onz.mv.* → ἄγαλαμα

ἄγαμοι *bnw.nom.mnl.mv.* → ἄγαμος

ἄγάμοις *znw.dat.mnl.mv.* → ἄγαμος

ἄγαμος, -ου ὁ *bnw* of *znw.nom.mnl/vr.ev.* Samengesteld uit ἀ-priv en → γάμος, *huwelijk(sfeest), bijslaap*. **Alg** Betekenis: **1.** Ongehuwd, ongetrouwd. **2.** Rampzalig. **LXX Ap:** zie Alg 1, 4Mk 16:9. **NT** Betekenis (zelfst.gebr): *de ongehuwde*, 1Co 7:9, 11, 32, 34.

ἄγαν *bw.* **Alg** Betekenis: *zeer, te veel*. Alleen in **LXX**. **Ap:** *immens*, 3Mk 4:11.

ἀγανακτέιν *ww.inf.prs.act.* → ἀγανακτέω

ἀγανακτέω *ww.* Afgeleid van → ἄγαν, *te veel*, en τὸ ἄχτος, *de last* (niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: **1.** Gisten, in hevige ontroering zijn, inwendig koken. **2.** Zich ergeren, bedroefd zijn, toornen. **3.** Ontevreden zijn. **LXX Ap:** van woede vervuld zijn, zich ergeren, 4Mk 4:21, Ws 5:22, 12:27, BTh:28. **NT** Betekenis: *verontwaardigd zijn, boos zijn, zich ergeren, ontevreden zijn, kwalijk nemen*, Mt 21:15, 20:24, 26:8, Mc 10:14, 41, 14:4, Lc 13:14.

ἀγανακτήσασα *ww.part.aor.act.nom.vr.ev.* → ἀγανακτέω

ἀγανακτήσει *ww.ind.fut.act.* 3^e p.ev. → ἀγανακτέω

ἀγανάκτησις *znw.acc.vr.ev.* → ἀγανάκτησις

ἀγανάκτησις, -εως ἡ *znw.nom.vr.ev.* Afgeleid van → ἀγανακτέω. **Alg** Betekenis: *pijnlijkke aandoening, wrevel, ontevredenheid*. Alleen in **NT**. Betekenis: *verontwaardiging*, 2Co 7:11.

ἀγανακτοῦντες *ww.part.prs.act.nom.mnl.mv.* → ἀγανακτέω

αὐτομολησάντων *ww.part.aor.act.gen.mnl.mv.* → αὐτομολέω
αὐτομολήσασιν *ww.part.aor.act.dat.mnl.mv.* → αὐτομολέω
αὐτομόλησεν *ww.ind.aor.act. 3^e p.ev.* → αὐτομολέω
αὐτομολούντων *ww.part.prs.act.gen.mnl/onz.mv.* → αὐτομολέω
αὐτόν *bnw/pvwnv.acc.mnl/onz.ev.* → αὐτός
αὐτόν *refl.vnw.acc.mnl.ev.* → ἑαυτοῦ
αὐτόπται *znw.nom.mnl.mv.* → αὐτόπτης
αὐτόπτης, -ου ὁ *znw.nom.mnl.ev.* Afgeleid van → αὐτός en ὀπτομαι, zien (niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: ooggetuige. Alleen in NT. Betekenis: zie Alg, Lc 1:2.
αὐτός, -ή -όν *bnw/pvwnv.nom.mnl.ev.* **Alg** Het klassieke Grieks kent geen equivalent voor het onbeklemtoonde voornaamwoord *hij*. In het Attische idioom is het niet mogelijk om precies *hij zei* te zeggen, αὐτός ἔφη is iets meer, en alleen ἔφη is iets minder, want dat laatste kan ook betekenen *zij zei*. LXX Het Grieks van de LXX ondervangt dit probleem door het gebruik van αὐτός als een onbeklemtoond voornaamwoord van de 3^e persoon: καὶ εἶδεν Γολιάδ τὸν Δαυὶδ καὶ ἠτίμασεν αὐτόν ὅτι αὐτὸς ἦν παιδάριον καὶ αὐτὸς πυρράκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν, en Goliath keek op tot David en verachtte hem, omdat **hij** is een jongen en **hij** is rood en mooi van ogen, 1Sa 17:42. In dit voorbeeld staat tweemaal αὐτός dat verwijst naar David. Zie ook Gn 3:15,16, 39:23. Het duidt dus de derde persoon aan: **1.** *Hij, zij of het.* **2.** *Hem, haar, het, hen:* Gn 1:17: **עֲשֵׂה לָהֶם אֵשׁ יְהוָה**, en God geeft hun. LXX: καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεός. **3.** *Zelf, persoonlijk* met eig of vnw, 2Mk 11:12, 3Mk 3:13. **4.** *Op zich zelf.* **5.** *Alleen.* **6.** *Vanzelf.* **7.** *Eigen.* **8.** Met lidwoord: **a.** *Hetzelfde, dezelfde, ὁ αὐτός, 2Mk 3:33. dezelfde. b.* *Op dezelfde plaats, samen:* ἐπὶ τὸ αὐτό, 2Sa 2:13 of κατὰ τὸ αὐτό: 1Ko 3:18. MT: **יָחַד**, *samen.* **c.** *Op dezelfde manier:* κατὰ τὰ αὐτά, 1Mk 8:27. **d.** *Evenzo,* Gn 45:23. **9.** Om meer of minder nadruk te leggen op het subject: καὶ αὐτὸς λυτρώσεται, *Hij is het die zal verlossen*, Ps 129(130):8. MT: **יְהוָה יְהוָה**, en *Hij, hij zal loskopen*. In dit geval staat het persoonlijk vnw **הוּא**, *hij*, in het Hebr apart vermeld. **10.** Het Hebr/Aram gebruikt het pvnw meestal door het te hechten aan een ww, vz, znw (waardoor het de functie krijgt van een bnw). Alleen als de tekst het pvnw wil benadrukken wordt het apart vermeld (zie 9). **Ap:** Tb 3:7, 2Mk 65:8, 10:5, 3Mk 1:23, 5:36, 4Mk 13:24, Ws 17:13, BJ:70, evap. **NT** Betekenis: **1.** *Hij, zelf* ter aanduiding van de identiteit itt tot de ander: *ikzelf, uzelf, hijzelf, enz.* Soms moet uit de samenhang blijken dat het om het meervoud gaat: **a.** αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, *hijzelf en die met hem waren*, Lc 6:3. **b.** αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων, *zelf de in het oog van u de balk niet ziende*, Lc 6:42. **c.** αὐτὸς δὲ σωθήσεται, *zelf zal hij behouden worden*, 1Co 3:15.

d. αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, *want zelf hebben wij gehoord*, Jh 4:42. **e.** καθὼς αὐτοὶ οἶδατε, *zoals uzelf weet*, Hn 2:22. Soms verbonden met een ander vnw of znw: **f.** ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός, *dat ik het zelf ben*, Lc 24:39. **g.** αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου, *maar zelf deze zich beroepen hebbend op*, Hn 25:25. **h.** αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν, *zelf gezegd David*, Mc 12:36. **i.** καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν, *hoewel Jezus zelf niet doopte*, Jh 4:2. **j.** ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη, *die ook zelf discipel geworden was*, Mt 27:57. **2.** *Hem, haar, het, hen, enz,* het staat dan niet vooraan, maar achteraan of in het midden: **a.** ἠνεψώθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, *de hemelen werden hem geopend*, Mt 3:16. **b.** πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν, *want allen zijn in leven voor hem*, Lc 20:38. **c.** συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτούς, *en zullen worden samengebracht voor hem alle volkeren, en hij zal hen scheiden*, Mt 25:32 (hier slaat αὐτούς op ἔθνη). **d.** εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος, *want schrik heeft hen* (bevangen), Mc 16:8. **e.** ἐνετύλιξεν αὐτὸ [ἐν] σινδόνι καθαρῶ, *wikkelde het in een zuivere linnen doek*, Mt 27:59. Het betekent dus meestal nooit eenvoudig *hij, maar hijzelf* (zijzelf, enz) of *hij* (zij, enz) met klemtoon, behalve in de gen of acc: **f.** ἐκέλευσεν ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι αὐτόν, *beval de overste over duizend hem binnen te brengen*, Hn 22:24. **g.** ἐν τῷ ὀμιλεῖν αὐτούς καὶ συζητεῖν, *terwijl zij zich onderhouden en van gedachten wisselen* (acc), Lc 24:15. **h.** καθίσαντος αὐτοῦ, *hij gaat zitten* (gen), Mt 5:1. **3.** *De... zelf, dezelfde.* In dat geval staat het lw er onmiddellijk voor: ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτόν: **a.** τὸν αὐτόν λόγον εἰπὼν, *hetzelfde woord sprekende*, Mt 26:44. **b.** τὸ αὐτὸ ποιούσιν, *doen zij (niet) hetzelfde?*, Mt 5:47. **c.** ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ, *in dezelfde landstreek*, Lc 2:8. **d.** ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά, *zij zullen hetzelfde verkondigen*, Hn 15:27, Rm 9:21, 12:4, 1Co 1:10. **4.** *Uitdrukkingen.* **a.** ἐπὶ τὸ αὐτό of κατὰ τὸ αὐτό, *bijeen, op dezelfde plaats, bij hem:* Mt 22:34, Hn 1:15, 2:1,44, 4:26, 14:1, 1Co 7:5, 11:20, 14:23, *tegelijk, samen:* Hn 3:1. **b.** αὐτός met lw betekent soms *gelijk aan, hetzelfde als*, er staat dan een datusus bij: ἐν γὰρ ἔστιν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένη, *want het is een-en-hetzelfde als voor de kaalgeschorene*, 1Co 11:5. **c.** *Breedsprakigheid* als er een part aan voorafgaat: καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς, *wie neerzitten in een streek vol schaduw van dood hun is een licht opgegaan*, Mt 4:16, Mc 5:2, Op 2:7,17.

αὐτοσχεδῖως *bw.* Afgeleid van αὐτοσχεδῖος, *van vlakbij, op goed geluk, toevallig* (niet in Bijbel). **Alg** Betekenis: zie boven. Alleen in LXX. **Ap:** toevallig, Ws 2:2. **αὐτοῦ** *bw/bnw/pvwnv.gen.mnl/onz.ev.* → αὐτός. **Alg** *Bw:* aan dezelfde plaats, aldaar, terstond. LXX Vertaling van: **1.** **הֵּן**, *hier*, Gn 22:5, Nm 22:8, 32:6, Dt 5:31, 2Sa 20:4. **2.** **הֵּרָא**, *hier*, Ex 24:14, Nm 22:19. Zonder Hebr

חַיָּה, *levend dier*, coll: *de dieren, het gedierte*, Lv 11:47. NT Betekenis: **1.** *In leven blijven* (met ontkenning) (NB), *sterven* (NBV), *zich voortplanten* (met ontkenning) (NBG, HSV), *voorttellen* (met ontkenning) (SV), *uilsterven* (WV): Hn 7:19. **2.** *In leven houden* (NB, NBV), *het leven vernieuwen* (NBG), *het leven behouden* (SV, HSV), *vernieuwen* (WV), Lc 17:33. **3.** *Ten leven wekken*, 1Tm 6:13.

ζωογονήσει ww.ind.fut.act. 3^e p.ev. → ζωογονέω

ζωογονήσωσιν ww.sub.aor.act. 3^e p.mv. → ζωογονέω

ζωογονούντος ww.part.prs.act.gen.mnl.ev. → ζωογονέω

ζωογονούντων ww.part.prs.act.gen.onz.mv. → ζωογονέω

ζώοις znw.dat.onz.mv. → ζῶον

ζῶον, -ου τό znw.nom/acc.onz.ev. Afgeleid van → ζάω.

Alg Betekenis: **1.** *Leven, levend dier, wilde dieren, wezen, menigte*. **2.** *Voorstelling of schildering van een gebeurtenis of levend wezen, figuur, ornament, (sterren)beeld, schilderij*. LXX Vertaling van: **1.a.** חַיָּה, *dieren, levende wezens*, Ez 1:5,13,15,19,22, 3:13, 10:15,20, Ps 67(68):11, 103(104):25. **b.** חַיָּה, *levend, levend gedierte, leven, stam, geslacht, familie*, Ps 144(145):16. **c.** חַיָּה, *in leven houden, doen leven* (pi), Hk 3:2. **2.** בָּשָׂר, *vlees*, Dn 4:12(9). **3.a.** Gn 1:21 MT heeft: חַיָּה חַיָּה כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה, *alle levende ziel*. LXX: πᾶσαν ψυχὴν ζῶων, *alle levende ziel*. **b.** Jb 38:14 MT heeft: הֲתִיב הַיָּם כְּחַמֵּר כְּחַמֵּר חַיָּה, *zij verandert als leem onder een zegel*. LXX: ἢ σὺ λαβὼν γῆν πηλὸν ἔπλασας ζῶον, *of jij, nemend een klomp klei, kneed jij een levend wezen?* Mogelijk leest LXX hier חַיָּה, zie 1.c. ipv חַיָּה. **Ap:** *levende wezens*, Ws 7:20, 11:16, 12:24, 13:10, 15:18, 16:18, JSr 13:15, evap. NT Betekenis: *het dier*, Hb 13:11, 2Pt 2:12, Jd:10, Op 4:6,7, evap in Op.

ζωοποιεῖ ww.ind.prs.act. 3^e p.ev. → ζωοποιέω

ζωοποιεῖς ww.ind.prs.act. 2^e p.ev. → ζωοποιέω

ζωοποιεῖται ww.ind.prs.pss. 3^e p.ev. → ζωοποιέω

ζωοποιέω ww. Afgeleid van ζωός, *levend* (niet in Bijbel) en → ποιέω, *maken*. **Alg** Betekenis: **1.** *Levende wezens voortbrengen*. **2.** *Opwekken, levend maken*. Bij de klassieken alleen gebruikt mbt dieren. LXX Vertaling van: חַיָּה: **a.** *In leven houden, doen leven* (pi), Ri 21:14(B), Jb 36:6, Ps 70(71):20, Pr 7:12, Nh 9:6. **b.** *In leven houden, tot leven wekken* (hi), (doen, laten) *leven*, 2Ko 5:7. NT Betekenis: *levend maken*: **a.** Van gestorvenen, Jh 5:21, Rm 4:17, 8:11, 1Co 15:22, 1Tm 6:13, 1Pt 3:18. **b.** *Geestelijke opwekking*, Jh 6:63, 1Co 15:45, 2Co 3:6, Gl 3:21. **c.** **Pss:** *ontkiemen, groeien* (planten), 1Co 15:36.

ζωοποιηθείς ww.part.aor.pss.mnl.ev. → ζωοποιέω

ζωοποιηθήσονται ww.ind.fut.pss. 3^e p.mv. → ζωοποιέω

ζωοποιήσαι ww.inf.aor.act. → ζωοποιέω

ζωοποιήσει ww.ind.fut.act. 3^e p.ev. → ζωοποιέω

ζωοποίησιν znw.acc.vr.ev. → ζωοποίησις

ζωοποίησις, -εως ἢ znw.nom.vr.ev. Afgeleid van ζωοποιέω. **Alg** Betekenis: *het levend maken, de bezieling, het verlevendigen, het aanvuren*. Alleen in LXX. Vertaling van חַיָּה, *behoud van leven, leeftocht, lijfsbehoud, overlevende*, Ezr 9:8,9.

ζωοποιούν ww.part.prs.act.nom/acc.onz.ev. → ζωοποιέω

ζωοποιούντος ww.part.prs.act.gen.mnl.ev. → ζωοποιέω

ζῶου znw.gen.onz.ev. → ζῶον

ζῶω ww. **Alg** Betekenis: *levend maken, bezielen, verlevendigen, aanvuren*. Alleen in LXX. Vertaling van חַיָּה, *in leven houden, doen leven* (pi), Ps 79(80):19, 84(85):7.

ζῶπυρα znw.acc.onz.mv. → ζῶπυρον

ζῶπυρέω ww. Bestaat uit → ζῶον en → πυρέ(υ)ω, *aansteken, verbranden*. **Alg** Betekenis: *aanwakkeren* (vuur), *opwekken, prikkelen, koesteren* (ook overdr). Alleen in LXX. Vertaling van חַיָּה, 2Ko 8:1,5(3x), *in leven houden, tot leven wekken* (hi).

ζῶπυρον, -ου τό znw.nom.onz.ev. Afgeleid van → ζῶπυρέω. **Alg** Betekenis: *vuurmaker, kooltje vuur, vonk, sprankje, kiem* (ook overdr). Alleen in LXX. **Ap:** *vonk, sprankje*, 4Mk 8:13.

ζῶσα ww.part.prs.act.nom.vr.ev. → ζάω

ζῶσαι ww.gbw.aor.med. 2^e p.ev. → ζώννυμι of part.prs.act.nom.vr.mv. → ζάω

ζῶσαν ww.part.prs.act.acc.vr.ev. → ζάω

ζῶσαντες ww.part.aor.act.nom.mnl.mv. → ζώννυμι

Ζῶσαρα ἢ eig.ev. Alleen in LXX. Weergave van שָׂרָה, Zeresj, vrouw van Haman, Es 5:10,14, 6:13. Betekenis: **1.** *Van goud gemaakt*. **2.** *Vreugde*.

Ζῶσαραν eig.acc.vr.ev. → Ζῶσαρα

ζῶσασθε ww.gbw.aor.med. 2^e p.mv. → ζώννυμι

ζῶσει ww.ind.fut.act. 3^e p.ev. → ζώννυμι

ζῶσεις ww.ind.fut.act. 2^e p.ev. → ζώννυμι

ζῶσεται ww.ind.fut.med. 3^e p.ev. → ζώννυμι

ζῶση ww.ind.fut.med. 2^e p.ev. → ζώννυμι of ww.part.prs.act.dat.vr.ev. → ζάω

ζῶσης ww.part.prs.act.gen.vr.ev. → ζάω

ζῶσιν ww.ind/sub.prs.act. 3^e p.mv. of

part.prs.act.dat.mnl.mv. → ζάω of znw.acc.vr.ev. → ζῶσις

ζῶσις, -εως ἢ znw.nom.vr.ev. **Alg** Betekenis: *insluiting, omgording, aangording, uitrusting*. Alleen in LXX. Vertaling van חַיָּה, *omgorden*, Js 22:12.

ζῶσῶν ww.part.prs.act.gen.vr.mv. → ζάω

ζῶτικόν bnw.acc.onz.ev. → ζῶτικός

ζῶτικός, -ῆ, -όν bnw.nom.mnl.ev. Afgeleid van → ζῶον. **Alg** Betekenis: **1.** *Vol levenskracht, levenslustig, vitaal*. **2.** *Natuurgetrouw, tot het leven behorend*. **3.** *Levenwekkend*. Alleen in LXX. **Ap:** zie Alg, Ws 15:11.

ζῶψ znw.dat.onz.ev. → ζῶον

ζῶων znw.gen.onz.mv. → ζῶον

ζῶώσεις ww.ind.fut.act. 2^e p.ev. → ζῶώω

REGISTER

VAN TEKSTEN EN TEKSTGEDEELTEN
MET VERSCHILLEN
TUSSEN SEPTUAGINTA EN MT

In dit register staan ruim 3000 verwijzingen naar teksten in LXX die een groter of kleiner verschil hebben met MT.

De teksten zijn gerangschikt volgens de volgorde van de Bijbelboeken in de TENACH, dus eerst de Torah, daarna de Profetenboeken en de Geschriften.

Achter elke tekst wordt verwezen naar het Griekse lemma en het nummer en/of de letter binnen het lemma waarin de tekst of het tekstgedeelte is uitgewerkt. Een liggend streepje (-) betekent dat het de enige tekst is binnen het lemma.

REGISTER VAN TEKSTEN MET VERSCHILLEN TUSSEN LXX EN MT

Genesis	Griekse lemma	
1:17	αὐτός	2
1:21	ζῶον	3.a
1:26	κατά	1.a
2:2	ἀπό	1.c
	ἕκτος	5.a
2:4	βίβλος	2
2:6	ἐκ	1
2:9	εἰδῶ	11.a
2:18	κατά	1.b
2:19	ἐάν	A.1.a
2:22	ἀπό	1.a
2:24	δύο	3.a
3:7	εἰμί -1	B.a.4
3:8	ἀπό	1.b
3:10	εἰμί -1	B.a.10
3:11	εἰ μή	10
3:15	τηρέω	7.a
3:16	στεναγμός	6
3:17	ἔργον	22.a
4:1	διά, δι'	A.9.a
4:6	γίνομαι	80.a
4:7	διαιρέω	9.a
	προσφέρω	12
4:9	μή	16.a
4:15	ἐκδικέω	8.a
4:21	καταδείκνυμι	3
4:24	ἐκ	16.a
4:26	ἐλπίζω	14.a
	οὗτος, αὕτη, τοῦτο	21.a
5:3	διακόσιοι	2.a
	κατά	1.c
5:4	ἑπτακόσιοι	2.a
5:7	ἑπτακόσιοι	2.b
5:9	ἑκατόν	1
5:10	ἑπτακόσιοι	2.c
5:12	ἑβδομήκοντα	a
	ἑκατόν	2
5:13	ἑπτακόσιοι	2.d
5:15	ἑκατόν	3
5:16	ἑπτακόσιοι	2.e
5:24	εὕρισκω	10.a
5:25	ἑξήκοντα	3.a
5:26	ὀκτακόσιοι	3
5:28	ὀκτώ	2.a
5:30	ἑξήκοντα	3.b
5:31	ἑπτακόσιοι	2.f

Genesis	Griekse lemma	
6:2	εἰμί -1	B.a.11
6:3	καταμένω	2.a
6:4	ἐκεῖνος	10.a
6:5	διανοέομαι	9.a
6:6	διανοέομαι	9.b
6:13	ἀπό	1.d
6:14	τετράγωνος	2
6:16	ἐπισυνάγω	11.a
6:17	ἐάν	A.1.b
	καί	27.a
7:2	δύο	3.b
7:11	εἰκάς	2
	ἐν	2.a
7:16	Νῶε	2
7:22	ἔχω	1.b
7:23	καί	27.b
8:2	ἀπό	1.e
8:4	εἰκάς	2
8:7	οὐ	15.a
8:13	ἀποκαλύπτω	8.a
8:21	διανοέομαι	9.c
	ἔγκειμαι	3
9:2	εἰμί -1	B.a.1
9:6	ἀντί	3..a
9:11	ἀπό	1.f
9:12	ἐγώ	1
9:14	δοκέω	9
9:18	εἰμί -1	B.a.2
10:5	ἐν	2.b
10:19	καί	27.b
11:2	ἐν	1.h
11:10	δεύτερος	6.a
11:12	Καιναν/Καϊνάν	2
11:13	τριάκοντα	3.a
	τριακόσιοι	2.a
11:15	τριάκοντα	3.a
11:17	ἑβδομήκοντα	b
	τριακόσιοι	2.b
11:24	ἑβδομήκοντα	c
11:25	εἴκοσι(ν)	a
11:30	τεκνοποιέω	1.b
12:8	ἐκεῖ	10
12:11	εἰμί -1	B.a.6
12:13	ἕνεκα	20.a
12:14	εἰμί -1	B.a.3
13:1	ἔρχομαι	21.a

WOORDENLIJST

HEBREEUWS / ARAMEES - GRIEKS

Toelichting

In deze woordenlijst staan alle Hebreeuwse en Aramese woorden, korte uitdrukkingen en veel voorkomende woordcombinaties uit de rubriek 'LXX Vertaling van...'. Van de grotere aangehaalde tekstgedeelten staan de teksten, gerangschikt op Bijbelboeken en met het Griekse lemma, in een apart register vóór deze lijst.

LET OP: De betekenis van het Hebreeuwse/Aramese woord correspondeert wel vaak, maar niet altijd met de betekenis van het Griekse lemma, omdat soms ook de verschillen tussen LXX en MT worden vermeld. Het Griekse lemma geeft alleen aan dat het Hebreeuws/Aramese woord wordt vermeld in het desbetreffende artikel. Dat kán dus de betekenis zijn, maar het kan ook wijzen op een verschil in de diverse vertalingen.

Achter elk Hebreeuws/Aramees woord staat het Griekse lemma uit de Lexicon. Als een Hebreeuws/Aramees woord bij meer dan één Grieks woord voorkomt staan de Griekse woorden in alfabetische volgorde.

De woorden in de linker kolom staan alfabetisch volgens het Hebreeuwse alfabet. Hierbij worden de halfvocalen w (waw) en y (jod) als medeklinkers gerekend, ongeacht of ze wel of geen leesmoeder zijn. Een uitzondering vormt de vierletterige Godnaam, het Tetragrammaton, en combinaties ermee. Uit eerbied voor deze Naam worden ze apart vermeld vóór de alef.

Eerst staan altijd de ongevocaliseerde werkwoordstammen (meestal drie letters). Daarna volgen de gevocaliseerde woorden met dezelfde wortelletters. Hierbij wordt de normale klankvolgorde aangehouden, dus: a/aa – e/ee – i/ie – o/oo – oe/u.

Uitdrukkingen die uit twee of meer kleine woordjes bestaan, staan eerst alfabetisch op het eerste woord gesorteerd, vervolgens worden alle combinaties met dat woord vermeld in alfabetische volgorde. Voorbeeld: eerst het woordje ער, vervolgens alle combinaties met ער, zoals ער־אָהר, ער־אָן, enz, daarna ער, enz.

Namen met het Tetragrammaton	
אֲדֹנָי יְהוָה	θεός
אֲדֹנָי יְהוִה	κύριος
אֲדֹנָי יְהוּה	κύριος
אֲדֹנָי יְהוֵה	σαβαώθ/σαββαώθ
יְה	κύριος
יְהָ	θεός
יְהֵה	θεός
יְהוּה	Αδωναι
יְהוִה	δεσπότης
יְהוֵה	θεός
יהוה	κύριος
יהוה	παντοκράτωρ
יְהוָה צְבָאוֹת	ελwai
יְהוִה צְבָאוֹת	θεός
יְהוֵה צְבָאוֹת	κύριος
יְהוָה יְרֵאתָ	εὐσέβεια
⚡	Zie bij Griekse lemma:
א	Αλφ
אב	πατήρ
אב	πατήρ
אב	πατρία
אב	πατριάρχης
אב	πατρικός
אב	πάτριος
אב	πατρῶος
אב נא	γονεύς
אב	γένημα
אבנתא	Αβαταζα
אבנתא	Ζαθολθα
אבד	ἄγω
אבד	αἴρω
אבד	ἀποβάλλω
אבד	ἀποκτείνω
אבד	ἀπολείπω
אבד	ἀπόλλυμι
אבד	ἀπώλεια
אבד	ἀφανίζω
אבד	εἰμί -1
אבד	ἐκδίδωμι
אבד	ἐκλείπω
אבד	ἐκτρίβω
אבד	ἐξάγω
אבד	ἐξαίρω
אבד	ἐξαποστέλλω
אבד	ἐξολεθρεύω
אבד	κατασπάω
אבד	ὄλλυμι
אבד	παραναλίσκω
אבד	ἀπόλλυμι
אבדה	ἀπώλεια

אבדה	ἀπώλεια
אבדו	ἀπώλεια
עבדון	Ἀπολλύων
אבדון	ἀπώλεια
אבדן	ἀπώλεια
אבה	ἀπειθέω
אבה	βούλομαι
אבה	θέλω
אבה	προσέχω
אבה	συνθέλω
אבוס	φάτιγη
אבקה	σφάγιον
אבטי	πέπων
אבי	μήν vz.
אבי	Αβου
אבי העזרי	Αβιεσδρι
אבי העזרי	Εζρι
אבי העזרי	Εσδρι
אבי עלבון	Αβιηλ
אביאל	Αβιηλ
אביאסף	Αβιασαφ
אביניל	Αβιγια
אבירן	Αβιδαν
אבירע	Αβιδα
אביה	Αββα
אביה	Αβιου
אביה	Ροβοάμ
אביהיל	Αβαιαν
אביון	ἀδύνατος
אביון	ἄθυμέω
אביון	ἀνάγκη
אביון	ἀπελίξω
אביון	ἀσθενής
אביון	ἐνδεής
אביון	ἐπιδέομαι
אביון	πένης
אביון	πτωχός
אביון	ταπεινός
אביון	χήρα
אביונה	κάπαρις
אביחיל	Αβιχαιλ
אביחיל	Ἀμιναδάβ
אבישוב	Αβιτωβ
אביטל	Αβιταλ
אבים	Αβιου
אבימלך	Αβιμηλ
אבימלך	Αβιμελεχ
אבימלך	Αχιμελεχ
אבינדב	Ἀμιναδάβ
אבינדב	Χιναναδαβ
אבינעם	Αβινεεμ
אביסף	Αβιασαφ
אביעזר	Αβιεζερ
אביעזר	Ιεζερ

אביר	θεός
אביר	ἰσχύς
אביר	ἰσχύω
אביר	δυναστής
אביר	ἄπις
אביר	δυνατός
אביר	ἰσχυρός
אביר	ταῦρος
אבירם	Αβιρων
אבישנ	Αβισακ
אבישוע	Αβισου
אבישוע	Αβισουε
אבישור	Αβισουρ
אבישי	Αβεσσα
אבל	ἀπώλεια
אבל	θρηνέω
אבל	καταπενθέω
אבל	πενθέω
אבל	στενάζω
אבל	Αβελ
אבל	λυπέω
אבל	παθεινός
אבל	πενθέω
אבל בית מעכה	Αβελβαιθαμααχα
אבל בית מעכה	Αβελμαα
אבל השטים	Βελοσαττιμ
אבל כרמים	ἄβελ
אבל כרמים	Εβελχαρμιν
אבל מחולה	Αβελμαουλα
אבל מחולה	Αβωμουλα
אבל מחולה	Εβελμαωλα
אבל מים	Αβελμαιν
אבל מצרים	Πένθος Αἰγύπτου
אבל	ἀλλά
אבל	ἰδοῦ
אבל	μάλα
אבל	ναί
אבל	πλήν
אבל	πάθος
אבל	πενθέω
אבל	πενθικός
אבל	πένθος
אבן	κατάλιθος
אבן	λίθινος
אבן	λίθος
אבן	στάθμιον
אבן	χάλιξ
אבן	λίθος
אבן העזר	Αβειεζερ
אבן נאבן	στάθμιον
אבן קד	λίθος
אבן פנתה	γωνιαίος
אבנה	Αβανα
אבנש	ζώνη